

לקוטי תורה • פרשת ואתחנן • מאמר 9

למען תירא את הוי' אלקיך

כדי שתירא את הוי' אלקיך

המצוות נמשכות דרך מלכות, אך שורשן בכתר, והן לבושים העוטפים את הנשמה; התורה שבעל פה היא הבית השומר על הלבושים האלה באמצעות בירור הטוב מן הרע. אולם היא "בית הוי'" ושומרת באמת רק כשהתורה נלמדת ביראת ה'.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/9](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/9)

הנקודה

המצוות נמשכות דרך מלכות, אך שורשן בכתר, והן לבושים העוטפים את הנשמה; התורה שבעל פה היא הבית השומר על הלבושים האלה באמצעות בירור הטוב מן הרע. אולם היא "בית הוי"ו" ושומרת באמת רק כשהתורה נלמדת ביראת ה'.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את הפסוק בדברים ו', ב': "כדי שתירא את הוי"ו אלקיך... לשמור". תחילה הוא מבחין בין שתי דרכים שבהן דברים נוצרים: בתוך אצילות, מדרגות מתהוות כעילה ועלול, כמו שהמדות נולדות מן השכל; ואילו העולמות הנבראים באים ממלכות, בבחינת "יש מאין". לכן גן עדן וכל אור מגיעים אל העולמות דרך מלכות, שכוח הבריאה שלה נמשך מכתר המאיר בתוכה, שכן "נעוץ תחלתו בסופו". המצוות, "פקודות המלך", נמשכות דרך מלכות, אך שורשן בכתר; כדי להמשיך את אורן נחוצים היחודים, המוסיפים אור במשפיע. המגיד פירש את "אלקיך" כניצוץ האלקי שבכל נשמה. התורה היא מזון, ושורשה בחכמה; המצוות הן לבושים, ושורשן בכתר. מבין שני האורות המקיפים, האחד הוא לבוש המותאם לכלי שלו, והאחר הוא בית המקיף את הכול בשווה. התורה שבעל פה היא הבית הזה: פסיקותיה מבררות טוב מרע ושומרות על לבושי המצוות. בלי יראה, התורה אינה "בית הוי"ו"; לכן היראה צריכה ללוות את השמירה.

מבנה

1	שתי דרכים של התהוות	2-11
	בתוך אצילות, מדרגות נוצרות בדרך של עילה ועלול; העולמות הנבראים באים ממלכות בבחינת יש מאין. לכן גן עדן וכל אור מגיעים אל העולמות דרך מלכות, השואבת את כוח הבריאה שלה מכתר.	
2	המצוות: ממלכות, ושורשן בכתר	4-3
	כתר מאיר במיוחד במלכות, ולכן המצוות של מלכות מושרשות בכתר. כדי להמשיך את אורו למטה נחוצים היחודים, המוסיפים אור במשפיע, בדומה למורה הזקוק לעומק חכמה כדי להסביר באמצעות משלים.	
3	מה ה' מבקש ממך	6-5
	הפסוק בדברים י', י"ב ומאה הברכות בכל יום ממשיכים את כתר אל מלכות. לפי פירוש המגיד, כל אדם ממשיך את אור הכתר אל הניצוץ האלקי שבנשמתו, באמצעות אהבה הנובעת מרצון הלב הפנימי ביותר.	
4	מזון, לבוש ובית	11-7
	התורה היא מזון, שמקורו בחכמה; המצוות הן לבושים, שמקורם בכתר. יש שני אורות מקיפים: האחד דומה ללבוש והאחר לבית, ושניהם מתגלים במלכות: כמצוות היא לבוש, וכשתורה שבעל פה היא בית.	
5	התורה שבעל פה שומרת	15-12
	פסיקות התורה שבעל פה מבררות מקרים דקים ומסופקים ומבטלות את הקליפות שבשורש האיסורים. כבית, היא שומרת על הלבושים שיוצרות המצוות, שהחומר שלהם, שמקורו בנוגה, זקוק לבירור ולשמירה.	

הבית צריך להיבנות על ידי הוי': התורה צריכה להיאמר כדבר ה', ביראה ובביטול, כמו בהשתחוואה שבתפילה. בלי יראה התורה אינה מתרוממת ואינה מבררת.

מושגים

יש מאין יש מאין

בריאה הכרוכה בשינוי מהותי מוחלט, כפי שהעולמות באים ממלכות; בשונה מעילה ועלול ("יש מיש"), שבה העלול כבר נמצא, בהעלם, בעילתו.

נעוץ תחלתן בסופן

העיקרון שבספר יצירה שלפיו המדרגה העליונה קשורה עם המדרגה התחתונה, ולכן אור הכתר מאיר במיוחד במלכות.

יחודים יחודים

היחוד של אבא ואמא ושל ז"א ונוקבא: תוספת אור במשפיע, המאפשרת לאור הכתר להימשך למטה דרך המצוות.

אורות מקיפים מקיפים

אור המקיף ואינו נכנס פנימה: או ביחס לכלי קטן מכדי להכיל אותו, כמו לבוש, או אור המקיף את הכול בשווה, כמו בית.

לבוש ובית לבוש ובית

שניהם מגינים על האדם, אך הלבוש קרוב אליו ומותאם למידתו, ואילו הבית רחב ומרוחק. המצוות הן הלבוש; התורה שבעל פה היא הבית.

המתניתא מלכתא מתניתא מלכתא

התורה שבעל פה בבחינת מלכות, שפסיקותיה קובעות מה אסור ומה מותר ומבררות את הטוב מן הרע.

קטע 1 • 11-2

שתי דרכים של התהוות

1 למען תירא את ה' הוי' אלקיך. הנה להבין ענין המצות שנק' מצות המלך^{2,3,4} ששרשם מבחי' מלי ואעפ"כ [ואף על פי כן] הם ג"כ בחיי לבושים ומקיפים צריך להקדים תחלה ענין ההשתלשלות מעילה לעלול וענין בחיי יש מאין כיו כי

"כדי שתירא את ה' אלקיך". כדי להבין את ענין המצוות, הנקראות "מצוות המלך", ששורשן בבחינת מלכות, ואף על פי כן הן גם בחינת לבושים ומקיפים, יש להקדים תחילה את ענין ההשתלשלות מעילה לעלול ואת ענין יש מאין וכו', כי

המאמר פותח בפסוק מדברים ו, ב, שאותו הוא מפרש רק בסופו. השאלה היא: המצוות נקראות "מצוות המלך" מפני שהן באות ממלכות, מידת המלכות של ה', אך הן נקראות גם "לבושים" ו"מקיפים" — מונחים המתארים דבר המקיף מלמעלה. כדי להשיב על כך, אדמו"ר הזקן מסביר תחילה שתי דרכים שבהן מדרגה אחת נמשכת ממדרגה אחרת: כדרך שבה תוצאה נובעת מסיבתה, וכדרך שבה יש נוצר מאין.

הנה ג"ע [גן עדן] הוא בחיי מלי' שג"ע [שגן עדן] התחתון הוא במלי' דיצירה וג"ע [וגן עדן] העליון הוא במלי' דבריאה וכמ"ש האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] שהוא בבחי' בינה שבמלי'⁵

אכן, גן עדן הוא בבחינת מלכות: גן עדן התחתון נמצא במלכות של עולם היצירה, וגן עדן העליון נמצא במלכות של עולם הבריאה; וכפי שכתב האריז"ל, הוא בבחינת בינה שבמלכות.

גן עדן, שבו הנשמות מקבלות את שכרן, נמצא במלכות, הספירה התחתונה של עולם: גן עדן התחתון במלכות של יצירה, וגן עדן העליון במלכות של בריאה. האריז"ל מוסיף שמדובר בכינה, כוח ההבנה, כפי שהוא נמצא בתוך מלכות.

(עיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ג שער ציור עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] פ"א ועיין בפ' בראשית דכ"ו ע"א גן דא שכינתא תתאה⁶ כו' ובפ' תרומה קס"ו ב' ויקהל דר"י [דרבינו יצחק] ע"ב ובפ' פנחס דר"מ ע"ב) כי

(ראו עץ חיים, שער מ"ג, שער ציור עולמות אבי"ע, פרק א; וראו בפרשת בראשית, דף כ"ו ע"א, "גן — זו שכינתא תתאה" וכו'; ובפרשת תרומה, קס"ו ע"ב; ויקהל, דף ר"י ע"ב; ובפרשת פנחס, דף ר"מ ע"ב). כי

בסוגריים מביא אדמו"ר הזקן את המקורות: השער בעץ חיים המתאר את ארבעת העולמות, וכמה מקומות בוזהר. הוזהר בפרשת בראשית מפרש "גן" כשכינה התחתונה, כלומר מלכות, ו"עדן" כאם העליונה, כלומר בינה.

הנה ענין הגי' [הגן עדן] הוא בבחי' השגת אלקות יושבין ונהנין⁷ מזיו השכינה וזהו מבחי' בינה דוקא אך לא מבחי' בינה כמו שהוא בבחי' האצילות אלא אחר שעוברת דרך המלי'.

אכן, עניינו של גן עדן הוא השגת אלקות — "יושבים ונהנים מזיו השכינה" — והיא מבחינת בינה דווקא; אך לא מבחינת בינה כפי שהיא באצילות, אלא לאחר שהיא עוברת דרך מלכות.

גן עדן הוא מצב של השגת אלקות; לשון הגמרא על שכרם של הצדיקים היא "יושבים ונהנים מזיו השכינה". ההשגה היא בכוחה של בינה, אך הנשמות אינן מקבלות את הבינה כפי שהיא באצילות, העולם שעדיין מאוחד עם ה'. הן מקבלות אותה רק לאחר שעברה דרך מלכות.

והטעם הוא כי הנבראים הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ומחודשים מאין ליש ממש וא"א להם להכיל בהם אור ההשגה

הטעם לכך הוא שהנבראים מוגבלים ונבראו מחדש, ממש יש מאין, ואין ביכולתם להכיל בתוכם את אור ההשגה

הנבראים מוגבלים ונוצרו יש מאין. משום כך אין ביכולתם להכיל את אור ההכנה כפי שהוא באצילות.

כמו שהוא בבחי' אצילות מאחר שאין ערך ביניהם כלל (וכמ"ש במ"א שלכן נקי יסוד יתום מאמו דהיינו מ"ש גבי יוסף יפה תואר ויפה מראה⁸ ר"ת [ראשי תיבות] יתום⁹

כפי שהוא בבחינת אצילות, מאחר שאין ביניהם שום ערך. (וכפי שמוסבר במקום אחר, משום כך נקרא יסוד "יתום מאמו", כלומר, מה שנאמר על יוסף "יפה תואר ויפה מראה", שראשי התיבות שלהם [יוצרים את המילה] יתום;

אין כל יחס משותף בין אצילות לעולמות הנבראים. הסוגריים מביאים ביאור התומך בכך: יסוד נקרא "יתום מאמו", כאשר אמו היא בינה. הדבר נרמז בתיאור יוסף, המקביל ליסוד, שכן ראשי התיבות של ארבע המילים העבריות י"ת-ו"מ יוצרים את המילה "יתום". הערת קה"ת מפנה לכך בלקוטי תורה של האריז"ל על פרשת וישב.

כי יסוד הוא מקור ההשפעה בבי"ע ואי אפשר להיות בהשפעה זו גילוי בחי' בינה ממש כמו שהיא באצילות כמ"ש מזה ע"פ הרע"מ [הרע"א מהימנא] פ' כי תשא גבי והדל לא ימעיט¹⁰ כו') (כו')

כי יסוד הוא מקור ההשפעה לבריאה, יצירה ועשיה, ובהשפעה זו אין אפשרות שתתגלה בחינת בינה עצמה כפי שהיא באצילות; כפי שמוסבר בעניין זה בעקבות רע"א מהימנא בפרשת כי תשא, על הפסוק "והדל לא ימעיט" (כו')

יסוד הוא הערוץ שדרכו מגיעה ההשפעה האלקית לשלושת העולמות התחתונים, אך השפעה זו אינה יכולה להעביר את הבינה כפי שהיא באצילות; במובן זה יסוד הוא "יתום" מבינה. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על רע"א מהימנא בפרשת כי תשא, בעניין הפסוק על מחצית השקל, "והדל לא ימעיט".

אם לא ע"י שעוברת ההארה באמצעות בחי' המלי' שהיא הגורמת פעולת שינוי ההשפעה ממהות למהות, אלא אם כן ההארה עוברת באמצעות בחינת מלכות, שהיא הגורמת לשינוי ההשפעה ממהות למהות,

אור האצילות יכול להגיע לנבראים רק כשהוא עובר דרך מלכות. מלכות אינה מעבירה את האור כפי שהוא בלבד, אלא משנה אותו לדבר בעל מהות אחרת.

ממש עד שיהיה בריאה חדשה ממש וכנודע ההפרש שבין בחי' השתלשלות העולמות באצילות עצמו שהוא רק באופן עילה ועלול העלם וגילוי כלכד

לגמרי, עד שתהיה בריאה חדשה ממש. וכידוע, יש הבדל בין השתלשלות העולמות בתוך אצילות עצמה, שהיא רק בדרך של עילה ועלול, העלם וגילוי כלכד,

מלכות משנה את האור באופן מוחלט כל כך, עד שהתוצאה היא בריאה חדשה ממש. כדי להראות עד כמה הדבר שונה, אדמו"ר הזקן משווה זאת לאופן שבו מדרגות מתהוות בתוך אצילות עצמה, שהוא רק בדרך של עילה ועלול: גילוי של מה שכבר היה בעלם בתוך העילה.

כי המדות הגם שהם מתהווים מהשכל ונולדים ממנו כנראה בעליל סיבת שינוי המדות באדם כשהוא קטן מתאוה לדברים קטנים ופחותים וכשהוא גדול אינו מתאוה להם כלל שהוא מסיבת הארת מוחין דגדלות כנ"ל

שהרי המדות, אף שהן מתהוות מן השכל ונולדות ממנו — כפי שרואים בבירור את סיבת שינוי המדות אצל האדם: כשהוא קטן הוא מתאוה לדברים קטנים ופחותי ערך, וכשהוא גדל אינו מתאוה להם כלל; והדבר נובע מהארת מוחין של גדלות, כנזכר לעיל

הדוגמה לעילה ועלול היא האופן שבו רגשות מתהווים מן השכל. הם נולדים ממנו, כפי שרואים כשילד גדל: רצונותיו משתנים מפני שהבנתו הבשילה.

(ועיין בפ"י המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] בסנהדרין משנת כל ישראל יש להם חלק. במ"ש שים דעתך כי נער קטן¹¹ כו') והרי אנו רואים אופן המשכתם מהשכל שהוא רק בבחי' עילה ועלול

(ועיינו בפירוש המשניות לרמב"ם, במסכת סנהדרין, על המשנה "כל ישראל יש להם חלק", במה שכתב: "שים דעתך [על כך]: נער קטן" וכו') — הרי אנו רואים שאופן המשכתן מן השכל הוא רק בבחינת עילה ועלול,

הרמב"ם מתאר כיצד מורה מפתה ילד קטן ללמוד באמצעות אגוזים וממתקים, ובהמשך באמצעות בגדים נאים, מפני שדברים שילד מעריך משתנים ככל ששכלו מתפתח. מכאן אנו רואים שהרגשות נובעים מן השכל כפי שעלול נובע מעילתו.

דהיינו בבחי' גילוי מהעלם שגם קודם יציאתם בגילוי מהעלם להיות מציאת אהבה ותשוקה או יראה ופחד הם כלולים ונמצאים ממש באותו השכל המוליד וא"כ הוא בבחי' יש מיש שהמקבל קרוב בערך להמשפיע.

כלומר, בבחינת גילוי מן העלם: עוד לפני שהן יוצאות מן העלם אל הגילוי, ונעשות לאהבה ותשוקה קיימות, או ליראה ופחד, הן כבר כלולות ונמצאות ממש באותו שכל שמוליד אותן. אם כן, זו בחינה של יש מיש, שבה המקבל קרוב בערכו למשפיע.

לפני שאהבה או פחד מופיעים כרגשות, הם כבר קיימים בעלם בתוך ההכנה שמולידה אותם; התהוותם היא רק גילוי. זוהי בחינה של "יש מיש": העלול הוא מאותו סוג כמו העילה וקרוב אליה בערכו.

משא"כ אופן התהוות ביי"ע מבחי' מלי' דאצילות הוא בריחוק יותר גדול עד שהנבראים אינם ממהות אצילות כלל וזהו שנקי מאין המוחלט ליש להיות

אבל אופן התהוותם של בריאה, יצירה ועשיה מבחינת מלכות דאצילות רחוק הרבה יותר, עד שהנבראים אינם כלל ממהות אצילות. וזה נקרא התהוות מ"אין המוחלט" ליי"ש, שכן

התהוותם של בריאה, יצירה ועשיה ממלכות דאצילות שונה לחלוטין: לנבראים אין כלל ממהות אצילות. התהוות זו נקראת בריאה מ"אין המוחלט".

כי בחי' המלי' נקרא אין שאינה מושגת אצלם כנ"ל וכמו עדי"מ ההתפשטות מלך ב"ו [בשר ודם] על אנשי מדינתו שהוא בבחי' ריחוק

בחינת מלכות נקראת "אין", מפני שאינה מושגת אצלם, כנזכר לעיל; וכמשל להתפשטות מלכותו של מלך בשר ודם על אנשי מדינתו, שהיא בבחינת ריחוק,

מנקודת מבטם של הנבראים, מלכות היא "אין", משום שאינם יכולים להשיג אותה כלל. המשל לכך הוא מלך בשר ודם: מלכותו מתפשטת על פני ארצו כולה, אך הוא עצמו נשאר רחוק מנתיניו.

שהרי מקבלים עול מלכות אף שאינם רואים פניו כלל (ועיין מ"ש בד"ה מי מנה¹² עפר יעקב¹³ בפי' והים עליהם מלמעלה)

שהרי הם מקבלים עליהם את עול מלכותו אף שאינם רואים את פניו כלל. (ועיינו במה שכתוב בד"ה מי מנה עפר יעקב, בפירוש "והים עליהם מלמעלה".)

נתיני המלך מקבלים את מלכותו אף שאינם רואים את פניו לעולם, כשם שהנבראים מקבלים את קיומם ממלכות בלי לחוש בה. הסוגריים מפנים למאמר בלקוטי תורה, פרשת בלק, על "מי מנה עפר יעקב".

וזהו הטעם שהג"ע [שהגן עדן] הוא בבחי' מלי' דייקא דהיינו צמצום האור¹⁴ עד שיהיה מהות חדש ממש בבחי' אור של תולדה ונקרא יש מאין עד שיהיה

וזו הסיבה שגן עדן הוא דווקא בבחינת מלכות: כלומר, צמצום האור עד שהוא נעשה למהות חדשה ממש, בבחינת אור של תולדה, והוא נקרא יש מאין, כדי שיוכל להיות

זו הסיבה שגן עדן צריך להיות במלכות: שם האור מצטמצם עד שהוא נעשה למהות חדשה, אור שהוא רק תולדה של מקורו ולא המקור עצמו. אור כזה נחשב "יש מאין".

מושג לנשמות ומלאכים דביי' והזו ג"כ הטעם שאנו ממשיכים כל האורות לביי' ע"י בחי' המלי' דוקא וכמו שאנו אומרים ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם.¹⁵

נתפס על ידי הנשמות והמלאכים שבעולמות בריאה, יצירה ועשיה. וזוהי גם הסיבה לכך שאנו ממשיכים את כל האורות לעולמות בריאה, יצירה ועשיה דוקא באמצעות בחינת מלכות, כפי שאנו אומרים: "ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם".

רק בצורה שהשתנתה כך יכולים הנשמות והמלאכים שבעולמות הנבראים לתפוס זאת. אותו עיקרון מסביר מדוע בכל ברכה מכנים את ה' "מלך העולם": כל האור מגיע לעולמות באמצעות מלכות, המלכות של ה'.

2 וזהו מ"ש וזאת המצוה כו' לעשות בארץ¹⁶ אשר ארץ הוא בחי'¹⁷ מלכות דאצילות שכל ההמשכות בביי' הוא ע"י המלי' דוקא ע"כ נאמר לעשות בארץ דוקא

וזהו [פירוש] הכתוב: "וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ אשר...": "ארץ" היא בחינת מלכות דאצילות, שהרי כל ההמשכות לביי' נעשות דוקא באמצעות המלכות; לכן נאמר דוקא "לעשות בארץ".

אדמו"ר הזקן חוזר לפסוק שקדם לפסוק הפותח את המאמר: "וזאת המצוה... לעשות בארץ". "ארץ" רומזת למלכות דאצילות. המצוות נעשות "בארץ" משום שכל מה שנמשך אל העולמות הנבראים עובר דרך המלכות.

והיינו מטעם הנ"ל שא"א להיות גילוי הארה מאור א"ס בביי' אם לא ע"י אמצעות בחי' המלי' דוקא שאז יוכל להיות מושג בנבראים ע"י בחי' הצמצום דרך המסך.

וזאת מן הטעם שהוזכר לעיל: לא ייתכן גילוי של הארה מאור אין סוף בביי' אלא באמצעות בחינת המלכות דוקא, שאז היא יכולה להיות מושגת לנבראים באמצעות בחינת הצמצום, דרך המסך.

הדבר נובע מן האמור בחלק 1: אור אין סוף יכול להתגלות בעולמות הנבראים רק באמצעות המלכות. המלכות מצמצמת את האור דרך "מסך", המאפשר רק להארה מצומצמת לעבור, כדי שהנבראים יוכלו להשיג אותה.

משא"כ מאו"א [מאבא ואימא] לז"א ומז"א לא היה מושג בנבראים כלל להיותם בחי' אצ"י שלמעלה מההשגה ואף בהמדות אע"פ [אף על פי]

ואילו מאבא ואמא לז"א, ומז"א, לא הייתה הארה זו מושגת לנבראים כלל, שכן אלה בחינת אצילות, שלמעלה מההשגה. ואף במדות, אף על פי

הרמות העליונות של אצילות — אבא ואמא, כלומר השכל האלוף, וז"א, כלומר המדות האלוניות — אינן יכולות להיות מושגות לנבראים ישירות. גם המדות, אף שהן נמוכות מן השכל, שייכות עדיין לאצילות.

שהם בחיי ירידת המדרגה לגבי בחיי חוי"ב [חכמה ובינה] מ"מ הם ממהות אחד כו' ונקי הנצח לכך בשם ענף החכמה כנ"ל וכנודע.

שהן בחינת ירידה בדרגה ביחס לבחינת חכמה ובינה, מכל מקום הן מאותה מהות וכו'; ולכן נקראת נצח "ענף החכמה", כפי שהוזכר לעיל וכידוע.

באצילות, המדות הן מאותה מהות כמו השכל, ורק נמוכות ממנו בדרגה. לכן אפשר לכנות את נצח, אחת מספירות המדות, "ענף החכמה": הוא נמשך מן החכמה ואינו דבר נפרד ממנה.

אך הכח הזה בבחי' מלי' להעלים האור ולהוות יש מאין הוא מהארת הכתר המאיר בה שהוא מבחי' עצמיות אור אי"ס ב"ה ונקי' לכך כתר שהוא מענין כותרת

אך הכוח הזה שבבחינת המלכות — להעלים את האור ולהוות יש מאין — בא מהארת הכתר המאירה בה; הארה זו היא מבחינת עצמותו של אור אין סוף ברוך הוא. לכן הוא נקרא כתר, מלשון "כותרת", ככותרת של עמוד,

מהיכן מקבלת המלכות את הכוח לברוא יש מאין, שאין לשאר ספירות אצילות? מן הכתר, המאיר בה ושייך לעצמותו של אור אין סוף. השם כתר קשור למילה "כותרת" — כותרת העומדת בראש עמוד ומקיפה אותו, במקום להיכנס לתוכו.

דהיינו בחיי מקיף כו' והוא המהווה כל העולמות מאין ליש כי גם האצי' אינם ערך אליו ומקבלים ג"כ הארה מצומצמת מאד באופן יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא.¹⁸

כלומר, בחינת מקיף וכו'. והוא המהווה את כל העולמות מאין ליש, שכן גם אצילות אינה בערך אליו, וגם היא מקבלת ממנו הארה מצומצמת מאוד, באופן של יש מאין, ככתוב: "והחכמה מאין תמצא".

הכתר הוא בחינה מקיפה, שלמעלה מכל דבר וסובבת אותו, והוא שמחדש באמת יש מאין. גם אצילות נחשבת לאין לעומתו, ומקבלת ממנו אור מצומצם בלבד. לכן דורש אדמו"ר הזקן את דברי איוב כ"החכמה תימצא מאין": גם החכמה באה מן ה"אין" של הכתר.

קטע 2 • 31-4

המצוות: ממלכות, ושורשן בכתר

3 והנה לפי שנעוץ תחלתן בסופן^{19, 20} דוקא ע"כ הארת הכתר מאיר במלי' יותר מכלל הע"ס [העשר ספירות] והוא הנותן בה כח ועוז להחיות מאין ליש בבי"ע כנ"ל.

והנה, מכיוון ש"תחילתן נעוצה בסופן" דוקא, הארה של כתר מאירה במלכות יותר מכלל עשר הספירות; והיא הנותנת לה כוח ועוז להחיות מאין ליש בבריאה, ביצירה ובעשייה, כנזכר לעיל.

בספר יצירה נאמר על עשר הספירות ש"סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן": הגבוה ביותר והנמוך ביותר קשורים זה בזה. לכן כתר, הראשון, מאיר במלכות, האחרונה, יותר מכלל ספירה אחרת, והוא שנותן למלכות כוח לברוא ולקיים את העולמות התחתונים מאין.

ועיין בד"ה איהו וחיוהי²¹ ועיין מ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים^{22,23} בענין השמים כסאי²⁴ וזהו ענין המצות שהם בבחי' מלי מצות המלך

ועיינו במאמר המתחיל "איהו וחיוהי", וכן במה שנכתב במאמר המתחיל "כי כאשר השמים החדשים", בענין "השמים כסאי". וזהו ענין המצוות, שהן בבחינת מלכות — "מצוות המלך" —

אדמו"ר הזקן מפנה לאיגרת שבתניא המתחילה "איהו וחיוהי", ולמאמר בלקוטי תורה על שיר השירים. לאחר מכן הוא מחיל את העיקרון על המצוות: הן שייכות למלכות, בבחינת "מצוות המלך".

דהיינו רמ"ח מיני המשכות מבחי' מלי בבי"ע ואעפ"כ [ואף על פי כן] שרשם בבחינת כתר תרי"ג ארחין דגלגלתא דהיינו מטעם הנ"ל שהארת הכתר הוא במלי דוקא (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והיה לכם לציצית²⁵ וע"פ וידבר דעשרת הדברות)

כלומר, רמ"ח מיני המשכות בבחינת מלכות בבריאה, ביצירה ובעשייה; ואף על פי כן, שורשן בבחינת כתר — תרי"ג ארחין דגלגלתא — כלומר, מהטעם שזכר לעיל, שהארת כתר היא במלכות דווקא. (ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על "והיה לכם לציצית", ועל "וידבר" של עשרת הדיברות.)

רמ"ח מצוות העשה הן רמ"ח ערוצים שבאמצעותם מלכות ממשיכה אור אלוהי אל העולמות הנבראים. ואף על פי כן, שורשן בכתר, הנקרא גלגלתא — "הגולגולת" של המבנה העליון — ובה תרי"ג ארחין, מפני שאור כתר נמצא במלכות.

וזהו שאמרו שתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם בבחי' תר"ך עמודי אור^{26,27} דהיינו כמו עמוד שמחבר הגג עם הרצפה שהוא בחי' [בחינת] נעוץ סופן בתחלתן כנ"ל.

וזהו שאמרו שתרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצוות דרבנן הן בבחינת תר"ך עמודי אור: כלומר, כמו עמוד המחבר את הגג עם הרצפה, שזו בחינת "סופן נעוץ בתחילתן", כנזכר לעיל.

תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות חכמים הן שש מאות ועשרים, כמספר "עמודי אור" שבכתר; שש מאות ועשרים הוא גם הערך המספרי של המילה כתר. עמוד מחבר את הגג עם הרצפה, וכך המצוות מחברות את כתר, המדרגה הגבוהה ביותר, עם מלכות, הנמוכה ביותר.

והנה לפני כל המצות צ"ל לשם יחוד²⁸ קובי"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה והענין כי המשכת אור זה שמהכתר הוא אינו כ"א ע"י בחינת היחודים דוקא יחוד או"א [אבא ואימא] ויחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא].

והנה, לפני כל המצוות יש לומר: "לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה". והעניין הוא שהמשכת אור זה שמכתר נעשית רק באמצעות בחינת היחודים דווקא: ייחוד אבא ואמא, וייחוד ז"א ונוקבא.

לכן אומרים לפני קיום מצווה את הנוסח "לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה". אור כתר מגיע למלכות רק באמצעות "ייחודים": ייחוד אבא ואמא (חכמה ובינה), וייחוד ז"א ונוקבא (המדות ומלכות).

4 והענין כי היחוד הוא מסיבת תוספת ההארה בהמשפיע עד שיוכל להוריד ממנו הארה למטה כנ"ל וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] פחות מבן ט' שנה²⁹ אין ביאתו ביאה שהוא לפי שלא נשלמו בו עדיין בחי' המוחין דגדלות

העניין הוא שהיחוד נוצר בעקבות תוספת הארה אצל המשפיע, עד שהוא יכול להוריד ממנו הארה למטה, כפי שהוזכר לעיל. וכמאמר חז"ל: פחות מבן תשע שנים אין ביאתו ביאה — משום שעדיין לא הושלמו בו בחינות המוחין דגדלות.

לשם מה נחוצים ייחודים? המשפיע יכול להעביר אור למטה רק כשיש בו יותר ממה שהוא זקוק לו לעצמו. פסיקת התלמוד (סנהדרין סט ע"א), שלפיה ילד שטרם מלאו לו תשע שנים אינו כשיר מבחינה הלכתית לביאה, ממחישה זאת: המוחין דגדלות עדיין לא הושלמו בו.

ואף שיש בו אז ג"כ כח וחיות ויש לו ג"כ בחי' המוחין זהו רק כדי סיפוק לבד לצורך עצמו ודי להפקיע כו'

ואף שיש בו אז גם כוח וחיות, ויש בו גם בחינת מוחין, הרי הם מספיקים לו רק לצורכי עצמו, ובמידה המספיקה כדי לפטור, וכו'.

לילד צעיר יש חיות ומידה מסוימת של הבנה, אך הן מספיקות לו רק לצרכיו שלו. המשפט נקטע במקור במילים "וכו".

אמנם בבוא ההארה יתירה אז יכול להשפיע גם למטה ולהוליד מהות חדש ממש וכך יובן בענין כשיבחו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] את ר"מ [רבי מאיר] שהיה אומר ג' מאות משלים³⁰ ובשלמה כתיב וי דבר שלשת אלפים משל^{31,32}

אולם כאשר באה ההארה הנוספת, הוא יכול להשפיע גם למטה ולהוליד ממש מציאות חדשה. כך יובן גם העניין בכך שחז"ל שיבחו את רבי מאיר, שהיה אומר שלוש מאות משלים, ואילו על שלמה נאמר: "וידבר שלושת אלפים משל".

כאשר בא אור נוסף, המשפיע יכול להשפיע למטה ואף להביא לידי מציאות חדשה, כפי שאדם בוגר יכול להוליד ילד. אותו רעיון מסביר מדוע חז"ל שיבחו את רבי מאיר על שלוש מאות משלים, ומדוע הכתוב משבח את שלמה על שלושת אלפים משלים.

וזהו פלא לכאורה איזה חידוש גדול יש במשלים הלא הם רק מעניינים גשמיים שבעוה"ז ויותר יש שבח בידיעת רזין עילאין כנ"ל.

לכאורה זה פלא: מה החידוש הגדול שבמשלים? הרי הם עוסקים רק בעניינים גשמיים שבעולם הזה. לכאורה, ראוי יותר לשבח את הידיעה של סודות עליונים, כפי שהוזכר לעיל.

השבח נראה תמוה: משלים עוסקים בעניינים גשמיים פשוטים, ואילו ידיעת סודות התורה נראית לכאורה הישג גדול יותר.

אך הענין שהמצאת המשל לנמשל דהיינו שיוכל להוריד חכמתו בלבושים גשמיים זהו ע"י עומק החכמה דייקא שלמעלה מהחכמה שבנמשל

אלא שהעניין הוא שהמצאת משל לדבר שהוא בא להמחיש — כלומר, היכולת להוריד את החכמה ולהלביש אותה בלבושים גשמיים — נעשית דווקא מכוח עומק החכמה, שהוא למעלה מן החכמה שבדבר הנמשל.

התשובה היא שכדי למצוא משל שממחיש רעיון, על המלמד להוריד את חכמתו ולהלביש אותה במונחים גשמיים. לשם כך דרוש עומק חכמה הגדול מן החכמה שבעניין שאותו מלמדים.

ולכן אנו רואים הרבה אנשים חכמים שאע"פ [שאף על פי] שידע דבר חכמה אעפ"כ [אף על פי כן] לא יוכל להסביר החכמה ההיא ומה גם ע"י משלים כו' ואם יאמר משלים יהיו מילין דכדי.

לכן אנו רואים אנשים חכמים רבים, שאף שהם יודעים עניין של חכמה, בכל זאת אינם יכולים להסביר את אותה חכמה; וכל שכן שאינם יכולים להסבירה באמצעות משלים, וכו'. ואם הם אומרים משלים, אלה יהיו דברים בטלים.

לכן רבים מן המלומדים אינם מסוגלים להסביר את מה שהם יודעים, ובוודאי שלא באמצעות משלים. כשהם מנסים לעשות זאת, המשלים שלהם אינם אומרים דבר.

והיינו מפני כי לזה צריך עומק החכמה (ועמ"ש מזה בד"ה הנה אברם³³ כו' וכד"ה והבדילה הפרוכת³⁴ ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי³⁵ גבי פי' יפתי הלבושים שממעשה המצות)

היינו מפני שלשם כך דרוש עומק החכמה. (ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "הנה אברם" וכו', ובמאמר המתחיל "והבדילה הפרוכת"; ועיינו במה שנכתב בביאור על "יונתי", בעניין פירוש "יפתי" — הלבושים הנוצרים מקיום המצוות.)

הסבר טוב דרוש עומק חכמה. ההערה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים בתורה אור וללקוטי תורה על שיר השירים, העוסק בפסוק "יונתי... יפתי" ובמלבושים הנוצרים מקיום המצוות.

וזהו ג"כ ענין הנ"ל שלצורך השפעה צ"ל תוספת אור במשפיע (ועמ"ש בביאור דמזוזה מימין³⁶ גבי והנה שרש גילוי האותיות כו' אבל שרשם כו' והמשל בזה כח ההולדה כו')

וזהו גם העניין שהוזכר לעיל: כדי להשפיע צריך להיות תוספת אור אצל המשפיע. (ועיינו במה שנכתב בביאור "מזוזה מימין", בעניין "והנה שורש גילוי האותיות" וכו', "אבל שורשם" וכו'; והמשל לכך הוא כוח ההולדה וכו').

זהו העיקרון שנאמר קודם: כדי לתת לזולת, צריך שיהיה למשפיע אור נוסף. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר בתורה אור על "מזוזה מימין", המשתמש בכוח ההולדה כמשל.

וכמו"כ [וכמו כן] כאן שא"א להיות המשכת הכתר במלי' ע"י המצוה שצריך להיות נמשך דרך או"א [אבא ואימא] וז"א אם לא ע"י תוספת הארה באצילות ואז ממילא היה השפעה למטה והוא הנק' בחי' יחודים כך גם כאן: אי אפשר שתהיה המשכה של כתר למלכות באמצעות המצווה — שהרי ההמשכה צריכה לעבור דרך אבא ואמא וז"א — אלא על ידי תוספת הארה באצילות; ואז ממילא תהיה השפעה למטה. וזהו הנקרא בחינת ייחודים.

כך הוא גם במצוות: האור של כתר צריך לעבור דרך אבא ואמא וז"א כדי להגיע למלכות, והדבר מתאפשר רק כשנוספת הארה באצילות. לאחר שההארה נוספת, ההשפעה למטה נמשכת מאליה. זהו פירושם של "ייחודים".

(ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש³⁷ גבי והנה בזה יוכן ענין ברכת המצות כו' ותכלית וסוף הברכה הוא להיות גילוי מלכותו ית'):³⁸

(ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ותעשה בגדי קודש", בעניין "ובזה יוכן עניין ברכת המצוות" וכו', "ותכלית הברכה וסופה היא שתהיה התגלות מלכותו יתברך").

הסוגריים מפנים לסוף מאמר בתורה אור, פרשת תצוה, המסביר את הברכה שמברכים על המצוות. מסקנתו היא שתכלית הברכה היא התגלות מלכותו של ה'.

קטע 3 • 51-6

מה ה' מבקש ממך

5 ב ועתה יוכן מ"ש ועתה ישראל מה³⁹ ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה את הוי' אלקיך וארז"ל [ואמרו

רכותינו וזכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] מה אלא מאה^{40, 41} כו'

2. וכעת יוכן הכתוב: "ועתה ישראל, מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך". וחכמינו זיכרונם לברכה אמרו: אל תקרי "מה" אלא "מאה" וכו'.

החלק השני פותח בדברים י, יב. הגמרא לומדת מפסוק זה שעל האדם לומר מאה ברכות בכל יום, ורש"י ותוספות מסבירים את הקריאה: לא "מה", אלא "מאה".

פ"י כי ענין המצות הוא המשכת כתר במלי' והיינו מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה ולהמשיך אור הכתר במלי' הנק' הוי' אלהיך

הביאור הוא שעניינן של המצוות הוא המשכת כתר במלכות. וזהו "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" — ולמשוך את אור הכתר במלכות, הנקראת "ה' אלקיך".

אדמו"ר הזקן קורא את הפסוק כתיאור של המצוות: ה' מבקש שנמשיך את אור הכתר במלכות. המילים "ה' אלקיך" מציינות המשכה זו: הוי', האור שמלמעלה, מתחבר ל"אלקיך", שהיא מלכות.

כי בחיי אור הכתר כמו שהיא למעלה אינן יכולים לקבלו ובמית [ובמתן תורה] שהיה גילוי אור הכתר אנכי פרח נשמתם⁴²

שכן את בחינת אור הכתר כפי שהיא למעלה אין הם יכולים לקבל; ובמתן תורה, כאשר התגלה אור הכתר — "אנכי" — פרח נשמתם.

את אור הכתר כפי שהוא למעלה אי אפשר לקבל. בסיני, כשנתגלה בדיבור הראשון, "אנכי", יצאה נשמתם של ישראל, כפי שמסופר בגמרא (שבת פח, ב).

אבל מהו שואל מעמך להמשיך אור הכתר במלי הנק' מה כמ"ש מה רב טובך⁴³ כוי (עיי' זח"א [זהר חלק א] בהקדמה ד"ב ור"פ תרומה).⁴⁴

אבל מה שהוא שואל מעמך הוא להמשיך את אור הכתר במלכות, הנקראת "מה", כמו שכתוב: "מה רב טובך" וכו' (ראו זוהר, חלק א, בהקדמה, דף ב, ובראש פרשת תרומה).

ה' אינו מבקש מאיתנו את אותה התגלות, אלא אור הנמשך במלכות, הנקראת "מה". הפסוק "מה רב טובך" מובא כדוגמה לשם זה, וההערה שבסוגריים מציינת מקומות בוזהר.

וזהו אלא מאה שע"י מאה ברכות⁴⁵ ממשיכים מבחי' אור הכתר כמ"ש בפי חיי שרה (דק"ג ע"א).

וזהו "אלא מאה": על ידי מאה ברכות ממשיכים מבחינת אור הכתר, כמו שכתוב בפרשת חיי שרה (דף קכג ע"א).

זהו פירוש "מאה": מאה הברכות שבכל יום ממשיכות מאור הכתר. הוזהר בפרשת חיי שרה מלמד עניין זה.

והרב המגיד הקדוש ז"ל [זכרנו לברכה / זכרונם לברכה] היה מרגלא בפומיה תמיד פסוק זה דועתה מה הוי' שואל מעמך כוי

והרב המגיד הקדוש ז"ל היה רגיל לומר תמיד פסוק זה: "דועתה, מה ה' שואל מעמך" וכו'.

כעת מביא אדמו"ר הזקן תורה ששמע מרבו, המגיד ממזריטש, שהיה מרבה לצטט פסוק זה.

והיה נותן בו טעם בתוספת ביאור ודקדוק הלשון כ"א ליראה את הוי' אלקיך דוקא דהיינו שא"צ [שאינן

צריך / שאינו צריך] לפרש ליראה את הוי' אלקיך שהוא המשכת אור א"ס במלי הנק' אלקים

והיה נותן לכך טעם, בתוספת ביאור ודיוק בלשון "כי אם ליראה את ה' אלקיך" דווקא: אין צורך לפרש "ליראה את ה' אלקיך" כהמשכת אור אין סוף במלכות, הנקראת אלקים;

המגיד התעכב על המילים "ליראה את ה' אלקיך". לדבריו, אין צורך לפרש אותן במובן הקבלי, כהמשכת אור אין סוף במלכות, הנקראת אלקים.

אלא יתפרש כפשוטו שכאוי"א [שכל אחד ואחד] ימשיך אור הכתר באלקות השורה בו ממש דהיינו בחי' ניצוץ הארת המלי' שבנפשו שע"י המצוה ששרשה מאור הכתר ימשיך בו הארה משם.

אלא יש לפרש את הפסוק כפשוטו: שכל אחד ואחת ימשיך את אור הכתר באלקות השורה בו ממש, כלומר בבחינת ניצוץ מהארת המלכות שבנפשו; ועל ידי המצווה, ששרשה מאור הכתר, ימשיך בו הארה משם.

יש לקרוא את הדברים כפשוטם: "אלקיך" היא האלקות שבתוך כל אדם, ניצוץ המלכות שבנפשו. באמצעות מצווה, ששרשה בכתר, האדם ממשיך את אור הכתר באותו ניצוץ.

6 וזהו אלקיך דוקא. וז"ש [וזהו שכתוב] ואהבת את⁴⁶ הוי' אלקיך בכל מאדך שהיא בחי' רעותא דלבא דהיינו פנימית הלב שלמעלה מהגבלת הכלים דלב

וזהו דווקא "אלקיך". וזהו פירוש הכתוב: "ואהבת את הוי' אלקיך בכל מאדך" — מדרגה של רצון הלב, כלומר פנימיות הלב, שלמעלה ממגבלת הכלים של הלב;

לכן נאמר "אלקיך": ניצוץ האלקות שבכל אדם. הציווי לאהוב את ה' "בכל מאדך" מצביע על "רצון הלב", הנקודה הפנימית ביותר שבלב, החורגת מן המידות המוגדרות שהלב יכול להכיל.

והוא ז"א בעתיקא אחיד ותליא^{47, 48} עייז יתעורר הכתר עליון מקורה מקיפים להיות נמשך ושורה למטה. וזהו כל עיקר ענין המצות כו'.

וזהו ההוראה שז"א קשור ותלוי בעתיקא. על ידי כך יתעורר כתר עליון, מקור האורות המקיפים, להימשך ולשרות למטה. וזהו כל עניינן של המצוות וכו'.

במונחי הקבלה, הרצון הפנימי הזה הוא ז"א, המידות האלקיות, ששרשו בעתיקא, המדרגה הפנימית של כתר; הוזהר אומר שז"א קשור ותלוי בעתיקא. אהבה ממקום זה מעוררת את כתר, מקור האורות המקיפים, לרדת ולשרות למטה, וזהו לב עניינן של כל המצוות.

קטע 4 • 71-11

מזון, לבוש ובית

7 והנה המצות נקראו לבושים ומקיפים אך התורה היא בחי' מזון לכו לחמו בלחמי⁴⁹ והענין כי התורה היא בחי' חו"ב [חכמה ובינה]

והנה, המצוות נקראות לבושים ואורות מקיפים, ואילו התורה היא בחינת מזון — "לכו לחמו בלחמי". והעניין הוא שהתורה היא בחינת חכמה ובינה:

המצוות נקראות לבושים, המקיפים את האדם מבחוץ, ואילו התורה נקראת מזון, הנכנס לתוכו ונעשה חלק ממנו, כמו שנאמר במשלי: "לכו לחמו בלחמי". הטעם לכך הוא שהתורה שייכת לחכמה ובינה, כוחות השכל.

שהוא תשבי"כ [תורה שבכתב] שנק' ספר דאורייתא מחכמה נפקת⁵⁰ ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] היא בחי' בינה והענין כי התורה שרשה ג"כ מבחי' הכתר אלא שהיא בבחי' חכמה שבכתר.⁵¹

כלומר, התורה שבכתב, הנקראת "ספר", שכן "התורה יוצאת מחכמה"; והתורה שבעל פה היא בחינת בינה. והענין הוא שגם שורש התורה הוא בבחינת כתר, אלא שהיא בבחינת החכמה שבכתר.

התורה שבכתב מקבילה לחכמה, כפי שאומר הזוהר: "התורה יוצאת מחכמה"; והתורה שבעל פה, המפרטת ומבארת אותה, מקבילה לבינה. גם שורש התורה הוא בכתר, אך בבחינת החכמה שבכתר.

8 וכמ"ש ויקם עדות ביעקב⁵² ותורה שם בישראל דהיינו בחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה^{53, 54} העליונה דכתר אל קצה התחתונה בסוף האצילות והוא המזווג ומייחד או"א [אבא ואימא] להמשיך בחי' טפת אבא כו'.

כמו שכתוב: "הקים עדות ביעקב ותורה שם בישראל". כלומר, זו בחינת הקו האמצעי, הנמשך מן הקצה העליון של כתר ועד לקצה התחתון, בסוף עולם האצילות; והוא המזווג ומייחד את אבא ואמא, כדי להמשיך את בחינת טיפת אבא וכו'.

הפסוק קושר את התורה ליעקב, שבקבלה הוא "הקו האמצעי", הנמשך לבריה התיכון במשכן, שנמשך "מן הקצה אל הקצה". קו זה מגיע מראש כתר ועד תחתית עולם האצילות, ומייחד את אבא ואמא, חכמה ובינה, כדי להמשיך את השפע מאבא, המכונה בקבלה "טיפת אבא".

והוא בחי' התורה והיינו ע"י הארת הכתר כנודע וז"ש [וזהו שכתוב] החכמה תחיה בעליה⁵⁵ פי' כי למטה החכמה תחיה ממש את המצות

וזו בחינת התורה, והיא נמשכת באמצעות הארת כתר, כידוע. וזהו [פירוש] הכתוב: "החכמה תחיה בעליה" — כלומר, למטה החכמה מחיה ממש את המצוות,

הקו האמצעי הוא התורה, והיא פועלת באמצעות האור של כתר. קהלת אומר "החכמה תחיה בעליה"; בדרך כלל הכוונה היא למי שמחזיקים בה, אך אדמו"ר הזקן מפרש "בעליה" כאדונים שלה — המצוות. נמצא שחכמה, כלומר התורה, מחיה את המצוות.

שהרי המצוות הם בבחי' מלי' ומקורה ושרשה הוא מאו"א [מאבא ואימא] וז"א כי ממלי' שבחכמה נעשה חכמה שבמלי' וכן ממלי' דבחסד כו'

שהרי המצוות הן בבחינת מלכות, ומקורן ושורשן באבא ואמא ובז"א: ממלכות שבחכמה נעשית החכמה שבמלכות, וכך גם ממלכות שבחסד וכו';

המצוות שייכות למלכות, אך מקורה של מלכות בספירות שמעליה: בחינת המלכות שבכל ספירה עליונה נעשית הבחינה המקבילה בתוך מלכות. לכן מלכות מקבלת חיות מחכמה ומשאר הספירות.

וכמו התורה שהיא בירור המצות דהיינו הטעם והשכל של אותו המצוה והי' [והרי זה] חיות המצוה ממש (וכמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב^{56,57} כו')

[כך הוא] גם בתורה, שהיא הבירור של המצוות — כלומר, הטעם וההיגיון של אותה מצווה — והרי זו ממש החיות של המצווה. (וכמו שנכתב על כך במאמר המתחיל "ראיתי והנה מנורת זהב" וכו')

בדומה לכך, התורה מבארת את המצוות: היא מעניקה לכל מצווה את טעמה ומשמעותה, וזו החיות של המצווה. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר בלקוטי תורה, פרשת בהעלותך, על חזון המנורה של זהב שראה זכריה.

ומ"מ בשרש כל השרש המצות יותר נעלה אף מבחינת החכמה דתורה הרי שרש המצות מכתר שבכתר שהוא למעלה מהחכמה שבכתר.

ובכל זאת, בשורש כל השורשים המצוות נעלות אף מבחינת חכמת התורה, שהרי שורש המצוות הוא מכתר שבכתר, שלמעלה מחכמה שבכתר.

אף על פי כן, בשורשן העמוק ביותר המצוות גבוהות מחכמת התורה. מקורן בכתר שבכתר, שהוא הרצון האלוקי עצמו, ואילו התורה נובעת מחכמה שבכתר.

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה^{58,59} וע"פ יביאו לבוש מלכות)^{60,61} וע"כ נקראו המצוות בעליה דחכמה

(ועיין במה שנכתב על כך בביאור על "צאינה וראינה" ועל "יביאו לבוש מלכות"). ולכן המצוות נקראות בעליה של החכמה;

ההערה שבסוגריים מפנה למאמרים על "צאינה וראינה" (לקוטי תורה, שיר השירים) ועל "יביאו לבוש מלכות" (תורה אור). משום כך המצוות נקראות "בעליה" של החכמה: שורשן למעלה ממנה.

רק שאעפ"כ [שאף על פי כן] החכמה תחיה בעליה וכידוע שלכך נקי' התורה מזון לנפש כמ"ש לכו לחמו בלחמי⁶² כו' להיותם מחיה ממש

אלא שאף על פי כן, "החכמה תחיה בעליה". וכידוע, משום כך התורה נקראת מזון לנפש, כמו שכתוב: "לכו לחמו בלחמי" וכו', מפני שהן מחיות ממש.

ובכל זאת, החכמה מחיה את בעליה: התורה מעניקה למצוות חיות. לכן התורה נקראת מזון — דבר שמקיים ומחיה בפועל.

אבל המצות נקי' בשם לבושים דהיינו מצד שרשם באור הכתר שהוא בחי' מקיפים (ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ אני לדודי⁶³ כו')

אבל המצוות נקראות בשם לבושים, כלומר, מצד שורשן באור כתר, שהוא בחינת מקיפים. (ועיין עוד במה שנכתב על כך בביאור על "אני לדודי" וכו')

המצוות נקראות לבושים משום ששורשן בכתר, בבחינה מקיפה הנמצאת מעבר להשגתו של האדם. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר בלקוטי תורה, פרשת ראה, על "אני לדודי".

אך במקיפין עצמן יש ב' בחי' ולנגד זה נקי המצות לכוש והתורה נקי בית אל תקרא בניך אולם גם באורות המקיפים עצמם יש שתי בחינות. כנגדן נקראות המצוות לכוש, והתורה נקראת בית: "אל תקרא בניך (ילדייך)"

יש שני סוגים של אור מקיף, והם מקבילים לשתי תמונות: המצוות הן לכוש, והתורה היא בית. הגמרא דורשת "בניך" כאילו נאמר "בונך" — תלמידי חכמים, הבונים.

אלא בוניך⁶⁴ והמלי נקי ג"כ לכוש ובית וכמאמר ר' [רב] יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי⁶⁵ וכתוב ויבן ה' את הצלע⁶⁶ לשון בנין.^{67.68}

"אלא בוניך (בונך)". גם מלכות נקראת לכוש ובית, וכמאמר רבי יוסי: "מימי לא קראתי לאשתי אשתי, אלא ביתי"; ונאמר: "ויבן ה' את הצלע" — לשון בנין.

מלכות, הבחינה הנשית, נקראת הן לכוש הן בית: רבי יוסי כינה את אשתו "ביתי", והכתוב מתאר את יצירת חוה כ"בניך". הפסקאות הבאות מסבירות את שתי התמונות.

9 והענין הוא כי ההפרש בין הלבוש לבית הוא כי אף ששניהם הם בחינת שומרים ומגינים על האדם מ"מ יש הפרש גדול ביניהם כי הלבוש הוא בקירוב גדול אל המהתלבש בו וגם שהוא מיוחד למדתו דוקא. ההסבר הוא שההבדל בין לכוש לבית הוא כך: אף ששניהם שומרים על האדם ומגינים עליו, יש ביניהם הבדל גדול. הלבוש קרוב מאוד למי שלובש אותו, והוא גם מותאם בדיוק למידתו. גם הלבוש וגם הבית מגינים על האדם, אך בדרכים שונות. הלבוש צמוד לגוף ותפור לפי מידתו.

משא"כ הבית הוא כריחו הרבה ממנו לפי שהוא בהרחבות והתפשטות יתירה וע"כ אינה מיוחדת לפי מדת הדר בו.

לעומת זאת, הבית רחוק ממנו מאוד, שכן הוא רחב ומרווח הרבה יותר; לכן הוא אינו מותאם למידתו של מי שגר בו.

הבית נמצא במרחק מן האדם וגדול ממנו בהרבה. הוא אינו בנוי לפי מידתו.

10 וכמ"כ [וכמו כן] למעלה יש ב' מיני מקיפים הא' המקיף שבבחי' השתלשלות שמבחי' פנימי שבעליון נעשה מקיף לתחתון שהוא מיוחד

כך גם למעלה יש שני סוגים של אורות מקיפים. הראשון הוא האור המקיף שבסדר ההשתלשלות: מן הבחינה הפנימית שבעליון נעשה אור מקיף לתחתון, והוא מותאם

הסוג הראשון של אור מקיף שייך לסדר ההשתלשלות: האור הפנימי של דרגה גבוהה יותר גדול מכדי להיכנס לדרגה התחתונה, ולכן הוא נשאר סביבה כאור מקיף.

רק לפי ערך הכלי שלגבי מדת אותו הכלי בשיעור קבלתה הוא בחי' מקיף משא"כ אם היתה רחבה היה נכנס בבחי' פנימיות וכמו שהוא בחי' פנימיות בעליון כו' והוא הנק' בחי' לבוש.

רק לפי מידת הכלי: ביחס למידתו של אותו כלי, לפי שיעור יכולתו לקבל, זו בחינת אור מקיף; ואילו אילו [הכלי] היה רחב יותר, האור היה נכנס בו בבחינת פנימיות, כפי שהוא בחינת אור פנימי בעליון וכו'. וזה נקרא בחינת לבוש.

אור כזה הוא "מקיף" רק ביחס לכלי מסוים; אילו הכלי היה גדול יותר, אותו אור היה נכנס בו, כפי שהוא נכנס בדרגה הגבוהה יותר. מכיוון שהוא מותאם לכלי שלו, הוא נקרא לבוש.

11 והבי' הוא בחי' מקיף כל המקיפין דהיינו בחי' אור העגול הראשון שהוא מקיף כל העולמות בהשוואה א' ולא שהוא מקיף פרטי

השני הוא בחינת האור המקיף של כל האורות המקיפים, כלומר בחינת האור העגול הראשון, המקיף את כל העולמות בשווה, כאחד, ולא כאור מקיף פרטי;

הסוג השני הוא האור המקיף של כל האורות המקיפים, "האור העגול הראשון", המקיף את כל העולמות בשווה. הוא אינו קשור לכלי מסוים.

כי הוא מעצמות אור א"ס השווה ומשוה⁶⁹ כו' וכוללם כולם כא' [כאחד] והוא הנק' בשם בית. וז"ש [וזהו שכתוב] בע"ח [בעץ חיים]⁷⁰ דשרש ההיכלות הוא משירי אור המקיפין כו'

מפני שהוא מעצמות אור אין סוף, השווה ומשווה וכו', והוא כולל את כולם כאחד. זהו הנקרא "בית". ועל כך נאמר בעץ חיים ששרש ההיכלות הוא משירי האור המקיף וכו'.

הוא נמשך מעצמות אור אין סוף, שעליו נאמר בפיט לימים הנוראים שהוא "שווה ומשווה" בין קטן לגדול. מכיוון שהוא כולל את הכול כאחד, הוא נקרא בית; בעץ חיים נאמר ששרש ההיכלות, חדרי העולמות, הוא ממה שנותר מן האורות המקיפים.

(ועיין מענין מזון לבוש בית ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית.^{71,72} ועמ"ש מענין ב' בחי' מקיפים בשיר השירים ע"פ כאהלי קדר כיריעות שלמה^{73,74} ובביאור ע"פ הבאים ישרש^{75,76} כו' ובביאור ע"פ כי תצא⁷⁷ בענין לי' [לשון] מי דצלם)

(ראו גם בעניין מזון, לבוש ובית, על הפסוק "מזמור שיר חנוכת הבית". ועיינו במה שנכתב על שתי בחינות של אורות מקיפים בשיר השירים, על הפסוק "כאהלי קדר כיריעות שלמה"; ובביאור על הפסוק "הבאים ישרש יעקב" וכו'; ובביאור על הפסוק "כי תצא", בעניין הלמ"ד והמ"ם של צלם.)

הסוגריים מפנים לדיונים נוספים: על מזון, לבוש ובית (לקוטי תורה, וזאת הברכה); על שתי בחינות של אורות מקיפים (לקוטי תורה, שיר השירים; תורה אור, שמות); ועל האותיות למ"ד ומ"ם שבמילה צלם (לקוטי תורה, כי תצא), המייצגות אורות מקיפים.

והנה ב' מיני מקיפין הללו שניהם באים ומתגלים בבחי' מל' (ולכן אמר דוד מזמור שיר חנכת הבית עם היות ששלמה בנה הבית והיינו לפי שדוד היה מרכבה לכללות בחי' מלכות דאצילות וכמ"ש במ"א)

והנה, שני סוגי האורות המקיפים האלה באים ומתגלים שניהם בבחינת מלכות. (ולכן אמר דוד "מזמור שיר חנוכת הבית", אף ששלמה בנה את הבית; זאת משום שדוד היה מרכבה לכללות בחינת מלכות דאצילות, כפי שנתבאר במקום אחר.)

שני סוגי האורות המקיפים מתגלים במלכות. משום כך דוד, שהיה מרכבה למלכות בכללותה, חיבר את המזמור לחנוכת בית המקדש, הבית, אף ששלמה הוא שבנה אותו.

והיינו שמצד מה שהוא בבחי' מצות המלך זהו בחי' לבוש ושרשו מאור הכתר כנ"ל. אמנם מצד שהוא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] נק' בית

כלומר, מצד היותה בבחינת "מצוות המלך", זו בחינת לבוש, ושורשה באור הכתר, כנוכר לעיל. אך מצד היותה בחינת תורה שבעל פה, היא נקראת בית:

מלכות כ"מצוות המלך", כלומר המצוות, היא הלבוש, ושורשה בכתר. מלכות כתורה שבעל פה היא הבית.

כמו הבית שהוא שומר להאדם ומצילו מן הקור והגשמים או מן החום כמ"כ [כמו כן] שמור זו משנה שמור לנוק' [לנוקבא]

כשם שהבית מגן על האדם ומציל אותו מן הקור והגשמים או מן החום, כך גם "שמור" — זו משנה; "שמור" שייך לנוקבא,

הבית מגן על האדם מפני הקור, הגשם והחום. כך גם התורה שבעל פה "שומרת": חז"ל דורשים את המילה "שמור" כמתייחסת למשנה, ו"שמור" קשור לנוקבא, הבחינה הנקבית, שהיא מלכות.

שהוא בבחי' שומר הטוב מהרע ומבררת אותו כמ"ש ותתן טרף לביתה⁷⁸ בחכמה יבנה בית⁷⁹ חכמות נשים בנתה⁸⁰ ביהת עיין ברבות ר"פ שמיני⁸¹ כי בחכמה דייקא אתברירו.⁸²

שהיא בבחינת שמירה המבדילה את הטוב מן הרע ומבררת אותו, כפי שנאמר: "ותתן טרף לביתה"; "בחכמה יבנה בית"; "חכמות נשים בנתה ביתה". עיינו במדרש רבה, תחילת פרשת שמיני, שהרי דווקא בחכמה מתבררים הדברים.

שמירה פירושה הפרדת הטוב מן הרע ובירורו, עבודה השייכת למלכות ולחכמה. בספר משלי מדובר באשת חיל הנותנת "טרף" לביתה, ובחכמה הבונה בית; אדמו"ר הזקן מוסיף שהבירור נעשה דווקא בחכמה.

אך עכ"ז [עם כל זה] הוא ע"י כח המקיף עליון דבחי' בית וכחי' זו בתורה הוא הבל הדבור שמדבר המשנה
אך אף על פי כן, הדבר נעשה בכוחו של האור המקיף העליון שבבחינת בית. ובתורה, בחינה זו היא הבל הדיבור
שבו מדברים את המשנה,

אף על פי כן, השמירה של התורה שבעל פה נמשכת מן האור המקיף העליון, בחינת ה"בית". בלימוד התורה, בחינה זו היא הבל הדיבור
שבו אומרים את דברי המשנה בקול.

שהוא בחי' מקיף וכמ"ש ואשים דברי בפ"ך⁸³ ובצל ידי כסיתך וכמ"ש במ"א ע"פ ביום השע"צ [השמיני
עצרת] בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וכמ"כ [וכמו כן] ג"כ בבינונים ספ"ה

שהיא בחינת אור מקיף, כפי שנאמר: "ואשים דברי בפ"ך ובצל ידי כסיתך"; וכפי שמבואר במקום אחר, על הפסוק
"ביום שמיני עצרת", בענין "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"; וכן גם בספר הבינונים, בסוף פרק ה',

דברים הנאמרים בפה מקיפים את הדובר, כפי שנאמר בישעיהו: "ואשים דברי בפ"ך ובצל ידי כסיתך". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר שלו על
שמיני עצרת ולתניא, סוף פרק ה', שבו נאמר, בעקבות Pri Etz Chaim, שהבל הדיבור בדברי תורה נעשה אור מקיף.

כשם הפע"ח [הפרי עץ חיים] ועמ"ש ג"כ מענין הדב ור בד"ת [בדברי תורה] בד"ה את חקת התורה⁸⁴ גבי ושני
תולעת. אך להיבן מה שאמרו שמור זו משנה דוקא דהיינו תשבע"פ [תורה שבעל פה].⁸⁵

כשם Pri Etz Chaim. ועיינו גם במה שנכתב בענין הדיבור בדברי תורה, במאמר המתחיל "זאת חוקת התורה",
בדיון על "ושני תולעת". אך יש להבין מדוע אמרו "שמור" — זו משנה דוקא, כלומר, תורה שבעל פה:

הוא מפנה גם למאמר על פרשת חוקת, העוסק בדיבור בדברי תורה. לאחר מכן הוא שואל מדוע קישרו חז"ל דווקא את השמירה למשנה,
כלומר לתורה שבעל פה.

קטע 5 • 12-15

התורה שבעל פה שומרת

12 והענין כי התורה היא להבדיל בין הטמא לטהור. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בת"כ [בתורת כהנים]

ס"פ שמיני צ"ל בין פרה לחמור והלא כבר הם מפורשים.

הענין הוא שהתורה נועדה להבחין בין הטמא לטהור. וחכמינו ז"ל אמרו בתורת כהנים, בסוף פרשת שמיני: וכי
צריך לומר "בין פרה לחמור"? והרי ההבדל ביניהם כבר מפורש.

תפקידה של התורה שבעל פה הוא להפריד בין האסור למותר. הספרא (תורת כהנים) שואל מדוע התורה מצווה להבחין בין בעלי חיים
טמאים לטהורים, כאשר ההבדל בין, למשל, פרה לחמור כבר מפורש.

א"כ למה נאמר ולהבדיל בין הטמא ובין⁸⁶ הטהור. בין טמא לך לטהור לך. בין שנשחט רובו של קנה לנשחט חציו.⁸⁷

אם כן, מדוע נאמר "ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור"? בין מה שטמא לך למה שטהור לך: בין [בהמה] שרוב קנה הנשימה שלה נשחט לבין [בהמה] שחציו נשחט.

התשובה היא שהפסוק מתייחס להבדלים שהעין אינה יכולה להבחין בהם בקלות, כגון בהמה שנשחט רוב קנה הנשימה שלה, שהיא כשרה, ובהמה שנשחט רק חציו, שאינה כשרה.

וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שעורה עכ"ל [עד כאן לשוננו] והיינו כי מה שמבואר בתשכ"כ [בתורה שבכתב] שהוא אסור או מותר אין זה צריך לפנים ואינו נקי הוראה כלל בפ"ק [בפרק קמא] דהוריות (דף ד' ע"א)

וכמה הוא ההבדל בין רובו לחציו? כעובי שערה. עד כאן לשון המדרש. כלומר, מה שהתורה שבכתב מפרשת כאסור או כמותר אינו מצריך עיון, ואינו נקרא כלל "הוראה" — בפרק הראשון של מסכת הוריות (דף ד' ע"א),

ההבדל הוא כעובי שערה. מכאן מסיק אדמו"ר הזקן עיקרון: דבר שהתורה שבכתב מציינת במפורש אינו מצריך דיון ואינו נקרא "הוראה".

לענין הורו ב"ד [בית דין] משום דזיל קרי בי רב הוא⁸⁸. כי הוראה זהו שייך על דבר שאינו גלוי כ"כ [כל כך] ויש לספק בו

בענין "הורו בית דין", משום ש"זיל קרי בי רב הוא". שכן הוראה שייכת לדבר שאינו גלוי כל כך ויש בו מקום לספק;

במסכת הוריות נאמר שבית דין אינו חייב על הוראה מוטעית בענין המפורש בתורה, משום ש"זיל קרי בי רב הוא" — אפשר ללכת ולקרוא בבית המדרש. הוראה של ממש עוסקת בענין שאינו ברור ויש מקום להסתפק בו.

ולכן עיקר הוראה זו הוא ע"י תשבע"פ [תורה שבעל פה] שבה מתברר אף בדברים המסופקים מהו אסור ומהו מותר וההוראה היא הבירור וזהו דשמו"ר זו משנה.

ולכן עיקר ההוראה הוא באמצעות התורה שבעל פה, שבה מתברר, גם בעניינים מסופקים, מה אסור ומה מותר; וההוראה היא הבירור. וזהו "שמו"ר — זו משנה".

לכן ההוראות באות מן התורה שבעל פה: היא מבררת, גם במקרים מסופקים, מה אסור ומה מותר. בירור זה הוא ה"שמירה" שעליה נאמר "שמו"ר — זו משנה".

13 והנה בגשמיות ההבדלה הוא כפשוטו שלא יאכלו האיסור. אך ההבדלה ברוחניות הוא כי ידוע שכל דבר איסור מה שהוא אסור על האדם יש לו שרש ומקור למעלה בקליפות.

במישור הגשמי, ההבדלה היא כפשוטה: שלא יאכלו דבר אסור. אך ההבדלה במישור הרוחני היא כך: ידוע שלכל דבר אסור — לכל דבר שנאסר על האדם — יש שורש ומקור למעלה, בקליפות.

במישור הגשמי, ההפרדה בין הטמא לטהור פירושה פשוט שלא לאכול דבר אסור. במישור הרוחני יש לכך משמעות נוספת: כל דבר אסור שואב את קיומו ממקור למעלה, בקליפות — הכוחות שמסתירים את הקדושה.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] העובר עבירה אחת⁸⁹ קונה לו קטיגור אחד⁹⁰ ועיי' זה שאומר הוא אסור ופסול וכיוצא הוא מבטלו ומורידו מגדולתו

לכן אמרו חז"ל: "העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד". וכשאדם אומר על דבר "אסור", "פסול" וכיוצא בזה, הוא מבטל את הקליפה ומוריד אותה מגדולתה,

לכן שנינו שעבירה אחת קונה לאדם קטיגור: היא מחזקת את הקליפה. בכיוון ההפוך, כאשר התורה שבעל פה קובעת שדבר אסור או פסול, הקביעה מבטלת את הקליפה ומורידה אותה מגדולתה.

כי באמת הרע מצד עצמו היה כלא היה רק בבחי' חוצפא אם תגביה כנשר⁹¹ כו' ועיי' המבטשין⁹² יפלו ויתפרדו כל פועלי און.⁹³

שכן באמת, הרע מצד עצמו הוא כאילו אינו קיים כלל; כל קיומו הוא בבחינת חוצפה בלבד — "אם תגביה כנשר" וגו'. וכאשר מכים בו, "יפלו ויתפרדו כל פועלי און".

לרע אין קיום אמיתי מצד עצמו; יש בו רק חוצפה, אותה עזות שעליה נאמר בעובדיה: "אם תגביה כנשר... משם אורידך". המכים בו, בכך שהם מכריזים עליו שהוא אסור, גורמים לפועלי האון ליפול ולהתפורר, כלשון תהילים צ"ב.

14 והנה ב' חנינה זו הוא בחי' מלי' מתניתא מלכתא^{94, 95} שגוזר כך וכך כו'. ולכן התשבע"פ [התורה שבעל פה]

בבחי' זו שנקראת בית היא בחי' שומר להלבושים הנעשים ממעשה המצות

והנה, בחינה זו היא בחינת מלכות — "המשנה מלכתא" — הגוזרת כך וכך וכו'. לכן התורה שבעל פה, בבחינה זו הנקראת "בית", היא בחינת שומר ללבושים הנעשים מקיום המצוות.

כוח הפסיקה הזה הוא מלכות, והביטוי התלמודי "המשנה מלכתא" מתאים לה, שכן התורה שבעל פה גוזרת מה אסור ומה מותר. לכן התורה שבעל פה, בתור "בית", שומרת על הלבושים שהמצוות יוצרות.

והענין כי המצוות עמן אף ששרשן בכתר והוא בחי' הרצון אשר במצוה אבל גוף הדבר שנעשה בו המצוה הוא מנוגה כמו ציצית מצמר וכיוצא ויש בו טו"ר [טוב ורע]

והעניין הוא שהמצוות עצמן, אף ששרשן בכתר — שהיא בחינת הרצון שבמצווה — הרי שהדבר הגשמי שבו מקיימים את המצווה הוא מנוגה, כגון ציצית מצמר וכיוצא בזה, ויש בו טוב ורע,

שורש המצוות הוא בכתר, הרצון האלוקי המתבטא בכל מצווה. אבל החפץ הגשמי שבו מקיימים את המצווה, כגון צמר הציצית, בא מנוגה — הקליפה השקופה, שבה מעורבים טוב ורע, ושאפשר להעלותה לקדושה.

וצריך בירור והיינו ע"י בחי' מלי' ותתן טרף לביתה⁹⁶ כו' וגם צריך שמירה והוא בחינת תכלת נהורא תכלא שחפו בו המשכן הוא בחי' בית.

והוא צריך בירור, וזה נעשה באמצעות בחינת מלכות — "ותיתן טרף לביתה" וכו'. והוא זקוק גם לשמירה, וזו בחינת התכלת, "נהורא תכלא", שבה כיסו את המשכן, והיא בחינת בית.

לכן החומר של המצווה זקוק לבירור — עבודתה של מלכות, ש"יתתן טרף לביתה" — והוא זקוק גם לשמירה. השמירה באה מן התכלת, מן הצבע הכחול של כיסויי המשכן, המכונה "נהורא תכלא"; זו בחינת בית.

15 ועמ"ש סד"ה מה טובו אוהליך יעקב⁹⁷ אוהל נקי דירת עראי בחי' בעלי עסקים שקובעים עתים לתורה פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית⁹⁸

וראה מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "כמה טובים הם אוהליך, יעקב": אוהל נקרא דירת עראי — בחינת בעלי עסקים שקובעים זמנים לתורה, פרק אחד בבוקר ופרק אחד בערב.

אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על הפסוק "כמה טובים הם אוהליך, יעקב", שמבחין בין שתי דרכים בלימוד. אוהל הוא דירת עראי: בחינת בעלי עסקים שקובעים זמנים קבועים לתורה, פרק בבוקר ופרק בערב.

משכנותיך נקי דירת קבע כשעוסק בתורה תמיד ועכ"פ [ועל כל פנים] נקי התורה דירה ובית שהוא שומר להלבושים ועמ"ש מענין מקיף תכלת סד"ה ויקח קרח⁹⁹ וזהו למען תירא.

"מקומות מגורייך" נקראים דירת קבע — כשעוסקים בתורה תמיד. על כל פנים, התורה נקראת דירה ובית, השומרים על הלבושים. וראה מה שכתוב בענין האור המקיף של התכלת בסוף המאמר המתחיל "וקרח לקח". וזהו "למען תירא".

"מקומות מגורייך" הם דירת קבע: מי שלומד תורה תמיד. כך או כך, התורה היא דירה, בית ששומר על לבושי המצוות; אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמר על קרח, העוסק באור המקיף של התכלת, ולאחר מכן חוזר למילים הפותחות את המאמר.

כי הנה מתחלה נאמר וזאת המצוה כו' לעשות בארץ¹⁰⁰ אבל צ"ל ג"כ למען תירא כו' לשמור¹⁰¹.

שהרי בתחילה נאמר: "וזאת המצווה וגו' לעשות בארץ"; אבל צריך להיות גם "למען תירא וגו' לשמור".

בפסוק שלפני הפסוק שלנו נאמר "לעשות בארץ", והכוונה למצוות. הפסוק שלנו מוסיף "למען תירא... לשמור": יש גם לשמור על המצוות.

קטע 6 • 161-17

כדי שתירא... לשמור

16 ופיי כי לעשות היינו המשכת הכתר ע"י המצות והוא הנקי לבוש כנ"ל והדר לשמור כו'

הפירוש הוא ש"לעשות" פירושו להמשיך את כתר באמצעות המצוות, וזהו הנקרא לבוש, כפי שהוזכר לעיל; ולאחר מכן בא "לשמור" וכו',

קעת קוראים את שני הפסוקים יחד: "לעשות" הוא המשכת כתר באמצעות המצוות, והוא ה"לבוש". "לשמור" בא לאחר מכן.

היינו בחיי שמור זו משנה אך אם ה' לא יבנה כו' וצ"ל למען תירא את ה'.

כלומר, בחינת "שמור" — זו משנה. אך "אם ה' לא יבנה" וכו'; ולכן צריך שיהיה "למען תירא את ה'".

"לשמור" היא התורה שבעל פה, כמאמר "שמור" — זו משנה. אך המזמור מזהיר: "אם ה' לא יבנה בית, שווא עמלו בוניו", ולכן השמירה צריכה להיות מתוך "למען תירא את ה'".

פיי אם ה' לא יבנה בית¹⁰² היינו כי אותיות התורה נקי בית וכמ"ש דס"ה אחת שאלתי מאת¹⁰³ ה'. שבתי בבית ה'.

הפירוש של "אם ה' לא יבנה בית" הוא שאותיות התורה נקראות בית, כמו שכתוב בסוף המאמר שמתחיל "אחת שאלתי מאת ה'": "שבתי בבית ה'".

ה"בית" שבמזמור הוא אותיות התורה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על הפסוק "אחת שאלתי מאת ה'... שבתי בבית ה'".

17 וצ"ל בית הוי' דוקא דהיינו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפ"ך¹⁰⁴ וכמ"ש מזה סד"ה ראשי המטות¹⁰⁵ גבי לאמר זה הדבר כו'

והבית צריך להיות בית הוי' דווקא, כלומר, כפי שנאמר: "ודברי אשר שמתי בפ"ך"; וכפי שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "ראשי המטות", בעניין "לאמר זה הדבר" וכו'.

התורה צריכה להיות הבית "של הוי'" — דבריו של ה' בפיו של האדם, כפי שנאמר בישעיהו: "ודברי אשר שמתי בפ"ך". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על "ראשי המטות".

וזהו תען לשוני אמרתך¹⁰⁶ וכמ"ש ג"כ סד"ה ששים המה מלכות¹⁰⁷ בענין פיי בכל המקום אשר אזכיר את שמי¹⁰⁸ כו'

וזהו "תען לשוני אמרתך"; וכן נכתב בסוף המאמר המתחיל "ששים המה מלכות", בעניין פירוש הפסוק "בכל המקום אשר אזכיר את שמי" וכו'.

כך גם נאמר בתהילים: "תען לשוני אמרתך" — לשונו של האדם משיבה לדבריו של ה'. אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמר על "ששים המה מלכות", העוסק בפסוק "בכל המקום אשר אזכיר את שמי".

ע"ש ולהיות כן הוא ע"י למען תירא את הוי' ולא תחללו¹⁰⁹ כו' שלא להיות יש ודבר מפסיק כו'

ראה שם. והדבר נעשה באמצעות "למען תירא את הוי'" ו"לא תחללו" וכו', כדי שלא יהיה יש ודבר המפסיק וכו'.

הדבר מתאפשר רק באמצעות יראת ה', ובאמצעות הימנעות מחילול שמו. אסור שתעמוד תחושת ישות עצמית בין האדם לבין דברו של ה'.

משא"כ התורה שבלי יראה אינו נק' בית ה' כ"א נק' רק תרעא לדרתא¹¹⁰ (בפי במה מדליקין דל"א) וזהו

אבל תורה שאין עמה יראה אינה נקראת בית ה', אלא רק "תרעא לדרתא" — שער לחצר (בפרק "במה מדליקין", דף ל"א). וזהו

תורה שנלמדת בלי יראה אינה "בית ה'". הגמרא ממשילה אדם כזה למי שאין לו חצר, אך בונה שער לחצר; יראת שמים היא החצר, והתורה היא השער המוביל אליה.

כי אורייתא בלא דחילו ורחימו¹¹¹ לא פרחא לעילא¹¹² ואין נעשה כלל הבירור וההבדלה באמרו כשר ופסול.

משום ש"אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא", והבירור וההפרדה אינם נעשים כלל על ידי אמירת "כשר" ו"פסול".

תיקוני זוהר אומר שתורה בלי יראה ואהבה אינה עולה למעלה. לימוד כזה אינו מביא לידי הבירור וההפרדה שפסקי התורה שבעל פה, הקובעים "כשר" ו"פסול", נועדו לחולל.

וע"כ אמר למען תירא כו' לשמור וגם כמ"ש במ"א ע"פ השמים כסאי כו' איזה בית¹¹³

ולכן נאמר "למען תירא" וכו', "לשמור". וכן כמובא במקום אחר על הפסוק "השמים כסאי" וכו': "איזה בית

לכן הפסוק מצמיד את "למען תירא" ל"לשמור". אדמו"ר הזקן מוסיף הסבר במקום אחר, על הפסוק בישעיהו "השמים כסאי... איזה בית תבנו לי?".

אשר תבנו לי שבח"י מקיף עליון דבית הוא הנעשה ע"י כריעות והשתחוואות דשמו"ע [דשמונה עשרה] שהוא בחינת ביטול כו' וזהו למען תירא כו' לשמור כו'.

תבנו ל"י: בחינת המקיף העליון של הבית נעשית באמצעות הכריעות וההשתחוואות בתפילת שמונה עשרה, שהן בחינת ביטול וכו'. וזהו "למען תירא" וכו', "לשמור" וכו'.

האור המקיף העליון הנקרא "בית" נבנה באמצעות ההשתחוואות בתפילת שמונה עשרה, המבטאות ביטול. ביטול זה הוא היראה שעליה מדבר הפסוק, ולכן נאמר "למען תירא... לשמור".

וע' כפ' נח (דף ע"ד א') ע"פ והבית בהבנותו^{114, 115} ובפ' וישלח (דף קע"ב) ועמ"ש כד"ה וכל בניך¹¹⁶ גבי א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך:¹¹⁷

וראה בפרשת נח (דף ע"ד ע"א) על הפסוק "והבית בהבנותו", ובפרשת וישלח (דף קע"ב); וכן עיין במה שנכתב במאמר המתחיל "וכל בניך", בעניין "אל תקרי בניך אלא בוניך".

המאמר מסיים בהפניות: לזוהר בפרשת נח, על הפסוק המתאר את הבית "בהבנותו"; לזוהר בפרשת וישלח; ולמאמר על "וכל בניך", שבו דורשים "אל תקרי בניך אלא בוניך".

בעבודה

לקיים את המצוות כדי להמשיך את אור הכתר אל הניצוץ האלקי שבנשמתו, וללמוד תורה, ובעיקר תורה שבעל פה, ביראת ה' ובביטול, בדומה להשתחוואה שבתפילה; כך נעשית התורה שלו "בית הוי"ו" השומר על לבושי המצוות, ושום תחושת ישות אינה עומדת בדרכה.

שאלות לשיחה

1. מדוע הבריאה ממלכות נחשבת "יש מאין", ואילו מדות המתעוררות מן השכל הן רק "יש מיש"?
 2. כיצד המשלים של רבי מאיר ושל שלמה ממחיש את הצורך בתוספת אור במשפיע?
 3. לפי פירוש המגיד, מה פירוש "אלקיך" בפסוק "ליראה את הוי' אלקיך", וכיצד מצווה ממשיכה לתוכו את אור הכתר?
 4. באילו אופנים המצוות דומות ללבוש והתורה שבעל פה דומה לבית?
 5. מדוע תורה הנלמדת בלי יראה אינה "בית הוי"ו", ומה מוסיפה ההשתחוואה שבתפילה?

הערות

Tosefta Negaim - Machon Mamre (Public Domain)

5 בינה שבמלי

"שער ציור העולמות" לרבי חיים ויטאל מציב את גן עדן הארצי כזרוע ימין, שאותה הוא מכנה בינה דמלכות. זו תורת האריז"ל שאדמו"ר הזקן מצטט.

Sefer Etz Chaim 43:2 עץ חיים מ"ג:ב

באור שמים דעשיה: הנה י' ריקעים הם ונוצר פ' ויקהל והם סוד ט"ס עלאין דעשיה כנ"ל ונוסף בהם וילון הוא נגד עטרת היסוד המכניס ומוציא והבן זה שאינו משמש כלום אלא כניסה ויציאה והרקיע הוא יסוד דעשיה ובו קבועים חמה ולבנה כוכבים ומזלות וילון הנ"ל הוא מכסה ליסוד זה כי יסוד נקרא בוקר ועטרת היסוד שהוא בחינת דוד חופה בסוד בוקר אערך לך ואצפה כנוצר פ' בלק דר"ד ולכן דוד לא היה לו חיים כי וילון לית לה מגרמה כלום והבן זה לכן נכנס שחרית ויוצא ערבית בסוד ותתן טרף ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

6 גן דא שכינתא תתאה

הזהר דורש את הפסוק "ויטע הוי' אלקים גן בעדן": "גן" היא השכינה התחתונה, ו"עדן" היא אמא עילאה. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי לכאר שגן עדן הוא מלכות, המוארת על ידי בינה.

Zohar, Bereshit 21:238-248 ספר הזהר, בראשית כ"א:רל"ח-רמ"ח

Forthwith at that time He planted Israel in the holy Garden of Eden, as it is said: "and the L-rd G-d planted" (Gen. 2, 8). The two names here refer to the Father and the Mother; the "Garden" is the Shekinah on earth, and "Eden" is the supernal Mother; "the man" is the Central Column; the Shekinah was to be his plantation, his spouse who was never to depart from him and was to be his perpetual delight. Thus G-d at ... that time planted Israel as a holy shoot, as

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

7 ג"ע . . יושבין ונהנין

רב היה אומר: לעולם הבא אין אכילה ושתייה, אלא הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. אדמו"ר הזקן משתמש בדברים אלה כדי להגדיר את גן עדן כהשגת אלקות.

Berakhot 17a ברכות י"ז א

הערת קה"ת

ברכות יז, א.

"ויוסף היה יפה תואר ויפה מראה". האותיות הראשונות של מילים אלה יוצרות את המילה "יתום" — רמז לכך שהיסוד, שיוסף מגלם, נפרד מבינה.

Genesis 39:6 בראשית ל"ט:ו

וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשָׁרֵלּוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אֹתוֹ מֵאֻמָּה כִּי אִם־הֵלָחֵם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וְיָהִי יוֹסֵף יָפֶה־תֹּאֵר וְיִפֶּה מְרָאֶה:

And he left all that he had in Joseph's hand; and, having him, he knew not ought save the bread which he did eat. And Joseph was of beautiful form, and fair to look upon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 1

1 למען תירא את ה"א

"כדי שתירא את ה' אלקיך, לשמור את כל חוקותיו ואת מצוותיו אשר אנכי מצווך". זהו הפסוק הפותח את המאמר; בסופו מסביר אדמו"ר הזקן מדוע דרושה יראה כדי "לשמור" את המצוות.

Deuteronomy 6:2 דברים ו:ב

לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר אֶת־כָּל־חֻקָּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִן־בְּנֶךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְלִמְעַן יָאָרְכְךָ יְמֶיךָ:

that thou mightest fear the L-RD thy G-d, to keep all His statutes and His commandments, which I command thee, thou, and thy son, and thy son's son, all the days of thy life; and that thy days may be prolonged

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ב.

2 המצוות שנק' מצות המלך

על פי ההערה, מאמר שם מפנה לקטע זה בעניין המצוות, המכונות "מצוות המלך".

הערת קה"ת

להעיר מב"ב קנט, א. תוספתא נגעים פ"ג: גזירת מלך היא. נוסח הברכות: מלך העולם. . במצותיו. ועוד. וראה סה"מ היש"ת ע' 48 שמציין לכאן.

3 מצות המלך

הגמרא מציעה שפסילת חתנו של אדם לעדות היא "גזירת מלך", ולא עניין של אמון. בהערת קה"ת משווים ביטוי זה לכך שהמצוות נקראות "ציווי המלך".

Bava Batra 159a:10-12 בבא בתרא קנ"ט א:י"ב

ומאי קושיא? דלמא גזירת מלך היא, דאיהו לא מהימן, ואהריני מהימני - ולא משום דמשקרא! דאי לא תימא הכי, משה ואהרן לחותנא - משום דלא מהימני הוא! אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם, הכא נמי - גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו! אלא לעולם כדאמרין מעיקרא, ודקא קשיא לך תחת אבתיך יהיו בניה - תהא בברכה כתיב. ומי מצית אמרת בברכה כתיב -

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

4 מצות המלך

רבי מאיר אומר על דין מצרעת: "גזירת מלך היא" — כלל שאין ניתן לו טעם. בהערת קה"ת מביאים זאת לצד השימוש של התלמוד באתו ביטוי.

Tosefta Negaim 3:7 תוספתא נגעים ג:ז

בהרת כגרים ובה מחיה כעדשה פרחא בכולו והניחה המחיה במקומה טמא. חזרו בו ראשי אברים טמא עד שתמעט בהרת מכגרים. וכמה היא חזרת ראשי אברים רבי מאיר אומר כל שהוא ורבי יוסי אומר כעדשה. אמר רבי מאיר וכי משום מחיה הן מטמאין והלא אין המחיה מטמא בראשי אברין אלא גזרת מלך היא אפילו בכלל שהוא אמר רבי יוסי וכי משום ראשי אברין מטמאין והלא אם חזרה אמצעיתו טמא אלא כאן נאמר בשר חי ולהלן נאמר בשר חי מה בשר חי האמור להלן כעדשה אף בשר חי האמור כאן כעדשה.

9 יפה תואר ויפה מראה ר"ת יתום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקו"ת מהארז"ל פי וישב ע"פ ויהי יוסף יפ"ת. מאו"א י, לו.

10 והדל לא ימעיט

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל". אדמו"ר הזקן מפנה להסברו על דברי הרע"א מהימנא בפירוש פסוק זה.

Exodus 30:15 שמות ל:ט"ו

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את־תרומת ה' לכפר על־נפשתיכם:

The rich shall not give more, and the poor shall not give less, than the half shekel, when they give the offering of the L-RD, to make atonement for your souls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 שים דעתך כי נער קטן

בהקדמתו לפרק חלק מתאר הרמב"ם מלמד שצריך לפתות ילד קטן ללמוד באמצעות אגוזים, תאנים ודבש, ובהמשך באמצעות נעליים ובגדים נאים, משום שהילד עדיין אינו מסוגל להעריך את הלימוד כשלעצמו. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי להראות שרצונותיו של האדם משתנים ככל ששכלו מתבגר.

Rambam on Mishnah Sanhedrin 10:1 רמב"ם על משנה סנהדרין י"א:

12 בדי"ה מי מנה

המאמר על "מי מנה עפר יעקב". הקטע המובא מסביר שהמצוות ממשיכות את הרצון העליון "בגבול מספר", בבחינת יחודא תתאה, ואילו לימוד התורה, כמו עפר שאי אפשר למנותו, הוא יחודא עילאה שלמעלה ממספר. אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא לשם לביאור על "והים עליהם מלמעלה".

הערת קה"ת

לעיל בלק סח, א.

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל?" הפסוק פותח את המאמר בלקוטי תורה, בלק, שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:

מי מנה עפר יעקב ומספר את־רבע ישְׂרָאֵל תַּמַּת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 משא"כ אופן התהוות . . דהיינו צמצום האור

על פי ההערה, הגהה שם מעירה שנראה כי קטע זה סותר את תורה אור, חיי שרה: שם נאמר שזיו השכינה בעולם הבא אינו דומה להתפשטות החיות האלקית בתוך העולמות, ולכן גם בבריאה מושגת רק המציאות ולא המהות.

הערת קה"ת

באוה"ת דברים כרך ז ע' בירל יש כאן הגהה שכי שלכאורה זה סותר למ"ש בתו"א פי חיי בדי"ה להבין משארז"ל יפה שעה אי דלשם כי דזיו השכינה בעוה"ב אינו כמו התפשטות חיות אלקות בתוך העולמות א"כ אפילו בעולם הבריאה אינו מושג המהות רק המציאות ע"ש.

15 וזאת המצוה . . לעשות בארץ

המילים כאן מצטטות את Deuteronomy 6:1. הקטע מופיע למטה.

Deuteronomy 6:1 דברים ו':א

וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם לִלְמַד אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אִתְּם עֲבָרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

Now this is the commandment, the statutes, and the ordinances, which the L-RD your G-d commanded to teach you, that ye might do them in the land whither ye go over to possess it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, א.

פסקה 2

16 וזאת המצוה כו' לעשות בארץ

"וזאת המצווה, החוקים והמשפטים, אשר ציווה הוי' אלקיכם ללמד אתכם, לעשות בארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה". אדמו"ר הזקן קורא את "הארץ" כמלכות, שבאמצעותה פועלות המצוות.

Deuteronomy 6:1 דברים ו':א

וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם לִלְמַד אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אִתְּם עֲבָרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

Now this is the commandment, the statutes, and the ordinances, which the L-RD your G-d commanded to teach you, that ye might do them in the land whither ye go over to possess it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 ארץ הוא בחי' מלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מא"א א, קכו. קה"י בערכו.

18 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה, מאין תימצא?" כשקוראים זאת כך: "החכמה נמצאת מאין", כלומר מאין, הדבר מלמד שאפילו חכמה דאצילות מתהווה מכתר בבחינת יש מאין.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵינָן תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

פסקה 3

19 נעוץ תחלתן בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סי"י פ"א, מ"ז.

20 נעוץ תחלתן בסופן

"עשר ספירות בלי מה: נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, כשלהבת הקשורה בגחלת". אדמו"ר הזקן לומד מכך שכתר מאיר בעוצמה הרבה

do them; and that ye go not about after your own heart and
your own eyes, after which ye use to go astray
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 תרי"ג . . תרי"ך עמודי אור

ההערה מפנה לדיון מוקדם יותר בלקוטי תורה על תרי"ג המצוות ותרי"ך עמודי אור, ועל המקורות הנוספים המצוינים שם.

הערת קה"ת

פרדס שי"ה, פי"ג. ע"ל בחקותי (מו, ב). ושי"ג. [כ].

27 תרי"ך עמודי אור

רבי משה קורדובירו כותב, על פי מה שקיבלו חז"ל מן הנביאים, שבכתר יש 620 עמודי אור, כמניין האותיות במילה כתר. אדמו"ר הזקן מקשר את 620 העמודים הללו לתרי"ג מצוות ולשבע מצוות דרבנן.

Pardes Rimmonim 8:5-6 פרדס רמונים ח"ה-י'

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין ג' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי ג' הראשונות הם שרשים וג' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח הלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר הלובן חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

28 לפני כל המצוות צ"ל לשם יחוד

המאמר הקודם מסביר את אמירת "לשם ייחוד" לפני כל מצווה באמצעות שתי מדרגות של אור אלוקי: האור הממלא כל עלמין ("מלא כל הארץ כבודו") והאור הסובב אותן ("את השמים ואת הארץ אני מלא").

הערת קה"ת

בסמן לעיל ואתחנן ט, א.

פסקה 4

29 פחות מבן ט' שנה

הערת קה"ת מפנה לSanhedrin 69a למילים האלה.

Sanhedrin 69a סנהדרין ס"ט א

הערת קה"ת

סנהדרין סט, א. שו"ע אה"ע רס"י קסו. [כ].

30 שהיה אומר ג' מאות משלים

רבי יוחנן אמר שרבי מאיר לימד שלוש מאות משלי שועלים, ואילו לנו יש רק שלושה. אדמו"ר הזקן שואל מדוע משלים כאלה ראויים לשבח.

Sanhedrin 38b סנהדרין ל"ח ב

31 וידבר שלשת אלפים משל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א ה, יב.

32 שלשת אלפים משל

"וידבר שלוש אלפים משל, ויהי שירו חמישה ואלף". שבה הכתוב לחכמת

ביותר במלכות.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

21 בד"ה איהו וחיהו

האיגרת מסבירה שמלכות נקראת "עולם הגילוי" מפני שבה מתגלה כוח אור אין סוף לברוא יש מאין, שלא בדרך של עילה ועלול; וכן ש"תחילתן נעוצה בסופן" מפני שכתר עומד בין המאציל לנאצל.

הערת קה"ת

אגה"ק סי' כ.

22 בד"ה כאשר השמים החדשים

הקטע מסביר את "איהו וחיהו, איהו וגרמוהי": מדות האצילות הן הכלים, האורות שבתוכן הם ה"חיהו", והמאציל עצמו נעלה גם ממדרגת האור.

הערת קה"ת

ראה לקמן שה"ש נ, ד ואילך.

23 כי כאשר השמים החדשים

"כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפניי". הפסוק שעל שמו נקרא המאמר בלקוטי תורה, שיר השירים, ומצוטט כאן.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לִפְנֵי נְאֻמֹּתַי כֹּן יַעֲמֵד זָרְעֵכֶם וְשִׁמְכֶם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 השמים כסאי

"השמים כסאי והארץ הדום רגלי; איזה בית תבנו לי?" הטקסט מפנה לדיון שלו בפסוק זה; המאמר חוזר אליו בפסקה האחרונה.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ דָּהֵם רַגְלִי אֵיזָה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵיזָה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto ?Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות הוי". הפסוק שעל שמו נקרא מאמר שהטקסט מפנה אליו בנושא זה.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרָי לִכְבֹּכְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֹתָם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and

And now, Israel, what doth the L-RD thy G-d require of thee, but to fear the L-RD thy G-d, to walk in all His ways, and to love Him, and to serve the L-RD thy G-d with all thy heart ;and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 וארז"ל אית מה אלא מאה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מנחות מג, סעי'ב [בתוד"ה שואל. — כ] וברשי"י ד"ה מה.

41 מה אלא מאה

רבי מאיר היה אומר שאדם חייב לברך מאה ברכות בכל יום, כפי שנאמר: "ועתה, ישראל, מה ה' אלקיך שואל מעמך". רש"י ותוספות שם מסבירים שקוראים את "מה" כאילו נאמר "מאה".

Menachot 43b:15-17 מנחות מ"ג ב:ט"ו-י"ז

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

42 ובמ"ת . . פרח נשמתם

המאמר הקודם אומר שבמתן תורה התגלתה היראה העליונה, שנמשכה מ"אנכי"; לכן אמרו חכמים שפרחה נשמתם בכל דיבור. ובכל זאת, ה' מבקש מאיתנו רק את היראה התחתונה, הנמשכת באמצעות קריאת שמע ומאה הברכות.

Shabbat 88b שבת פ"ח ב

הערת קה"ת

ראה שבת פח, ב. לעיל ט, ג.

43 מה רב טובך

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". הפסוק מובא בהקשר לכך שמלכות נקראת "מה".

Psalms 31:20 תהילים ל"א:כ

מה רב־טובך אֲשֶׁר־צִפַּנְתָּ לִירְאֶיךָ פְּעֻלַּתְךָ לְחֹסִים כִּךָ נִגַּד בְּנֵי אָדָם:

Oh how abundant is Thy goodness, which Thou hast laid up for them that fear Thee; Which Thou hast wrought for them that take their refuge in Thee, in the sight of the sons of !men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לא, כ.

44 זח"א בההקדמה ד"ב ור"פ תרומה

ההערה מפנה את הקורא לשני קטעי הווהר האלה.

הערת קה"ת

ראה יהל אור ע' ק"ז.

45 מאה ברכות

הווהר מסביר את "מאה שנה" בחיי שרה באמצעות סוד מאה הברכות הנאמרות בכל יום, שבאמצעותן מתחבר הקדוש ברוך הוא לדרגה העליונה

שלמה.

I Kings 5:12 מלכים א ה':י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירֵי הַמֶּשֶׁה וְאֵלָּה:

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a thousand and five

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 בד"ה הנה אברם

הקטע המובא עוסק בגילוי שמכתר וביציאת אברם מחרן כמעבר מן השכל אל המדות. אדמו"ר חזקן מפנה למאמר זה בעניין עומק החכמה הדרוש כדי להוריד רעיון.

הערת קה"ת

תו"א יא, ג.

34 ובד"ה והבדילה הפרוכת

מאמר בתורה אור על "והבדילה הפרוכת", שאליו מפנה אדמו"ר חזקן באותו עניין.

הערת קה"ת

תו"א יב, ד.

35 ובביאור ע"פ יונת

הקטע מסביר שתכלית הבריאה, התורה והמצוות היא דירה לה' למטה: שאור אין סוף יתגלה בעולמות התחתונים, הנפרדים, כפי שהוא באצילות. בהמשך, הביאור ל"יפתי" עוסק בלבושים הנוצרים מקיום המצוות.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש יח, ב ואילך. יט, ד.

36 בביאור דמוזזה מימין

הקטע מסביר שאותיות התפילה מועלות בידי המלאכים לשורשן בכתר, כדי להמשיך רצון חדש מלמעלה. אדמו"ר חזקן מפנה לדיון שם בשורש האותיות ובמשל כוח ההולדה.

הערת קה"ת

תו"א מג, א.

37 סד"ה ועשית בגדי קדש

הקטע מסביר שגם קיום המצוות בפשטות בידי כל ישראל ממשיך לבוש עליון, "לבוש מלכות", שמקורו בברכה העליונה, משום ש"נעוץ סופן בתחילתן".

הערת קה"ת

תו"א פב, ד.

38 ר' מאיר שהי' אומר ג' מאות משלים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סנהדרין לח, סע"ב.

פסקה 5

39 ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך

"ועתה, ישראל, מה ה' אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה את ה' אלקיך, ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו". הפסוק הפותח את החלק השני.

Deuteronomy 10:12 דברים י":י"ב

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שׂאֵל מֵעַמּוֹ כִּי אִם־לִירְאָה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דַּרְכָּיו וְלָאֱהָבָה אוֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

50 אורייתא מחכמה נפקת

בוהר על יתרו אומר רבי יצחק: "למדנו: התורה יוצאת מן החכמה העליונה", ורבי יוסי אומר שהיא יוצאת מן הבינה. הערת קה"ת מביאה את הקטע הזה ועוד שניים (Zohar 2:121a; 3:81a) במקורות לביטוי.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

Zohar III, 81a זח"ג פא, א

הערת קה"ת

זח"ב פה, א. קכא, א. זח"ג פא, א.

51 המצות נק' לבושים . . הת' היא בחי' מזון

המאמר הקודם אומר שהתורה היא מזון לנפש והמצוות הן לבושים: כשם שהמזון מקיים את האדם, כך באמצעות התורה — טעמי המצוות — הרצון העליון שבשורשן שורה בקיום המצוות. הוא מפרש באותו אופן גם את הפסוק "החכמה תחיה את בעליה".

הערת קה"ת

נסמן לעיל ט, ג.

פסקה 8

52 ויקם עדות ביעקב

"הקים עדות ביעקב והעמיד תורה בישראל, אשר ציווה את אבותינו להודיע לבניהם". אדמו"ר חוקן קורא את יעקב כקו האמצעי, שהוא התורה.

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה'

וַיִּקְם עֲדוּת בְּיַעֲקֹב וַתּוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעֵם לְבָנֵיהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ה.

53 בחי' קו האמצעי שמבריה מן הקצה

בהקדמתו אומר הוהר שיעקב הוא הבריה הנמשך "מן הקצה אל הקצה" — מן הקצה העליון, הנקרא מ"י, ועד הקצה התחתון, הנקרא מ"ה — משום שהוא עומד באמצע.

Zohar I, 1b זח"א א, ב

Zohar III, 186a זח"ג קפו, א

הערת קה"ת

ראה זח"א א, ב. זח"ג קפו, א. ועוד.

54 שמבריה מן הקצה

"והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". הקו האמצעי מתואר במילות הפסוק הזה על המשכן.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקִּרְשִׁים מִבֶּרֶם מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 החכמה תחי' בעלי'

"כי בצל החכמה בצל הכסף, ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה". אדמו"ר

והנסתרת ביותר. אדמו"ר חוקן מביא זאת כדי להסביר שמא הברכות ממשיכות מכתר.

Zohar, Chayei Sara 5:23-6:28 ספר הזהר, חיי שרה ה':כ"ג-ו':כ"ח

AND THE LIFE OF SARAH WAS A HUNDRED YEARS AND TWENTY YEARS AND SEVEN YEARS. Each of these periods was marked by its own peculiar degree of virtue. R. Simeon said: "There is an inner significance in the fact that with the other numbers the word for "years" (shannah) is in the singular, whereas with the number seven it is in the plural (shanim). The hundred forms a unit because the Holy One is united with the highest and most mysterious by the secret of the ... hundred benedictions pronounced each

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 6

46 ואהבת את ה"א

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, ובכל נפשך ובכל מאדך". אדמו"ר חוקן מפרש את "בכל מאדך" כרצון שבלב שאין לו שיעור.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה.

47 ז"א בעתיקא אחיד ותליא

מאמר מוקדם יותר בלקוטי תורה שבו מצוינת הוראת הוהר הזאת.

הערת קה"ת

זח"ג (אד"י) רצב, א. ע"ל שמיני (יט, א [ב]). נ' [סמן] מאדמו"ר [כ].

48 ז"א בעתיקא אחיד ותליא

אדרא זוטא מלמדת שאבא ואמא יוצאים מן המוח הסתום ונכללים במזלא, ותלויים בו, ושז"א תלוי בעתיקא קדישא וקשור בו. אדמו"ר חוקן משתמש בכך כדי להראות שהרצון הפנימי שבלב מגיע עד עתיק, הבחינה הפנימית של כתר.

Zohar, Idra Zuta 22:95-23:105 ספר הזהר, האדרא זוטא כ"ב:צ"ה-כ"ג:ק"ה

פסקה 7

49 לכו לחמו בלחמי

החכמה קוראת: "בואו, אכלו מלחמי ושתו מן היין שמזגתי". הפסוק הוא המקור לכינוי התורה "מזון".

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לְכוּ לֶחֱמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסֻּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ט, ה. וע' בסש"ב (ספ"ה). [כ].

הזקן מפרש את "בעליה" כ"בעליה" — המצוות.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז':י"ב

כִּי בְצֵל הַחֲכָמָה בְּצֵל הַכֶּסֶף וַיִּתְּרוּ דַּעַת הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בְּעֵלְיָהּ:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, יב. לעיל (ט, ג).

56 בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב

המאמר שואל מדוע ירמיהו ויחזקאל דיברו על ישראל כעל כסף מאוס וסיגים, ואילו זכריה כינה אותם מנורת זהב, ומתחיל לבאר מדוע עם ישראל נקרא מנורה העשויה כולה מקשה אחת.

הערת קה"ת

לעיל בהעלותך לג, ג ואילך.

57 ראיתי והנה מנורת זהב

"ראיתי והנה מנורת זהב כולה". זהו הפסוק הפותח את המאמר ב-Likkutei Torah, Beha'aloscha, שאליו מתייחסים כאן.

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל-רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נְרִיתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 בביאור ע"פ צאינה וראינה

הקטע מבאר שהתענוג של הנשמות בגן עדן נובע מהשגת סודות התורה שלמדו, ושהן יכולות להשיג את התענוג הפנימי רק באמצעות לבוש העשוי מההלכות והמצוות שקיימו בעולם הזה; "צאינה וראינה" פירושו לצאת אל מעבר ללבושים.

הערת קה"ת

לקמן ש"ש כב, ד.

59 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמר". זהו פסוק המאמר ב-Likkutei Torah, Shir HaShirim, שאליו מתייחסים כאן.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה־לוֹ אָמַר בְּיוֹם הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שְׁמֻחָת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 וע"פ ביאור לבוש מלכות

הקטע מבאר שגילוי "לבוש המלכות" ו"כתר המלכות" מצריך את ה"סוס" — צירופי אותיות המורידים את אור אין סוף למטה — ושבוזנו של מרדכי

זכו היהודים לגילוי זה בזכות מסירות נפשם.

הערת קה"ת

תו"א צא, סע"ב ואילך.

61 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". זהו פסוק המאמר ב-Torah Ohr, Megillas Esther, שאליו מתייחסים כאן.

Esther 6:8 אסתר ו':ח'

יְבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבִשְׁבוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 לכו לחמו בלחמי

"בואו ואכלו מלחמי". הפסוק מובא שוב בהקשר של התורה כמזון לנשמה.

Proverbs 9:5 משלי ט':ה'

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וְשִׁתּוּ בַּיַּיִן מִסִּסְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 בביאור ע"פ אני לדודי

הקטע דורש את הפסוק "אני לדודי ועלי תשוקתו": לא נאמר "אלי" אלא "עלי", כלומר, מלמעלה — בחינת אור מקיף.

הערת קה"ת

לקמן פ' ראה לד, א.

64 א"ת בניך אלא בניך

על הפסוק "וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך" אומרים חז"ל: אל תקרא "בניך", אלא "בונריך", כלומר תלמידי חכמים. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהתורה נקראת בית.

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א':י"ד

אֵל תִּקְרֵי "בְּנֵיךָ" אֶלָּא "בּוֹנֵיךָ". "שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין לְמוֹ מְכַשּׁוּלִי". "יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילֶךָ שְׁלֹחַ בְּאַרְמוֹתֶיךָ". "לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ. לְמַעַן בֵּית הַי אֶלְקִינוּ אֲבִיקְשָׁה טוֹב לָךְ". "הִי עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם".

Great peace have they that love Thy law; and there is no "stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxxii. 7). "For my brethren and companions' sakes, I will now say, Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The L-rd will give strength unto His people ; the L-rd will bless His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות סד, א. וש"נ.

65 וכמאמר ר' יוסי מימי לא קריתי . . . ביתי

רבי יוסי אמר: מימי לא קראתי לאשתי "אשתי", אלא "ביתי". אדמו"ר

הזקן מביא זאת בהקשר של מלכות, הבחינה הנקבית, הנקראת בית.

Shabbat 118b:10-11 שבת קי"ח ב' י"א

אמר רבי יוסי: מימי לא קריתי לאשתי "אשתי" ולשורי "שורי", אלא לאשתי — "ביתי", ולשורי — "שדי". אמר רבי יוסי: מימי לא נסתפקתי במילה שלי. אינני? והאמרו לקה לרבי: מאי טעמא קרו לך רבינו הקדוש? אמר להו: מימי לא נסתפקתי במילה שלי. ברבי מילתא אחריתי הוה בקה, שלא הכניס דוד תחת אבנטו. ואמר רבי יוסי: מימי לא ראו קורות ביתי אימרי חלוקי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קיח, ב.

66 ויבן את הצלע

"ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה". המילה "ויבן" מראה שהבחינה הנקבית נקראת בית.

Genesis 2:22 בראשית ב' כ"ב

ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבנהא אל האדם:

And the rib, which the L-RD G-d had taken from the man, made He a woman, and brought her unto the man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, כב.

67 ויבן . . לשון בנין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכות (סא, א). [כ].

68 ויבן ה' את הצלע לשון בנין

הגמרא דנה מדוע יצירת חוה מתוארת במילה "ויבן", ודורשת שהדבר נעשה כנניין ממש. הערת קה"ת מביאה זאת כדי להראות ש"ויבן" מבטא בנייה.

Berakhot 61a:17-18 ברכות ס"א א' י"ז-י"ח

לכרבי שמעון בן מנסיא. דדרש רבי שמעון בן מנסיא: מאי דכתיב "ויבן ה' את הצלע"? מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לתוה, והביאה לאדם הראשון — שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא "בנייתא". דבר אחר: "ויבן", אמר רב חסדא, ואמרי לה במתניתא תנא: מלמד שבנאה הקדוש ברוך הוא לתוה כבנין אוצר, מה אוצר זה קצר מלמעלה ורחב מלמטה כדי לקבל את הפירות, אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה כדי לקבל את הולד.

It is [to be explained] according to R. Simeon b. Menasya who expounded : What means, "And the rib which the L-rd G-d had taken from the man, made He [banah] a woman"? It teaches that the Holy One, blessed be He, plaited her hair and brought her [adorned] to Adam ; for so in the sea-towns they call plaits binyata. Another explanation of "And He made [lit. built]" — Rab Hisda said (another version : It was taught in a Baraita) : This means that the Holy One, blessed

...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

פסקה 11

69 השוה ומשוה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פיוט וכל מאמינים.

70 וז"ש בע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ל"מ. [כ].

71 ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית

הקטע מבחין בין "מזמור שיר" ל"שיר מזמור": בראשון התחתון עולה להיכלל בשיר שלמעלה, ובשני העליון יורד להצטרף אל התחתון; הדברים מיושמים על "מזמור שיר חנוכת הבית".

הערת קה"ת

לקמן פ' ברכה צה, ד ואילך.

72 מזמור שיר חנכת הבית

"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". דוד חיבר אותו אף ששלמה בנה את בית המקדש, משום שדוד ביטא את מלכות בכלותה.

Psalms 30:1 תהילים ל':א

מזמור שיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ע"פ כאהלי קדר כיריעות שלמה

המאמר על "כאהלי קדר כיריעות שלמה", שבו מוסברות, כפי שנאמר בטקסט, שתי הבחינות של האורות המקיפים.

Song of Songs 7:3 שיר השירים ז':ג

שָׁרָרָךְ אֶצְלֵךְ הַסֶּהַר אֶל־יִחְסֹר הַמֶּזֶג בְּטֶגֶף עֲרֻמַּת חֲסִים סוּגָה בְּשׁוֹשָׁנִים:

Thy navel is like a round goblet, wherein no mingled wine is wanting; Thy belly is like a heap of wheat Set about with lilies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ז, ג-ד, י, א ואילך.

74

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים, כאהלי קדר, כיריעות שלמה". זהו הפסוק במאמר העוסק בשתי הבחינות של אורות מקיפים.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א':ה

שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאווָה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֹהֲלֵי קֹדֶר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 ובביאור ע"פ הבאים ישרש

הקטע מסביר את הפסוק "הבאים ישרש יעקב" דרך יעקב כבריח התיכון, ואת הקול המחבר את הרוחני והגשמי: הוא מוציא את מה שבמחשבה ובלב באמצעות ההבל אל חמשת מוצאות הדיבור.

הערת קה"ת

תו"א נד, ג.

76 הבאים ישרש

"בימים הבאים ישרש יעקב, יציץ ופרח ישראל". זהו הפסוק במאמר שבתורה אור שאליו מתייחסים כאן.

Isaiah 27:6 ישעיהו כ"ז:ו'

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פנייתכל תנובה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom and bud; And the face of the world shall be filled with fruitage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 ובביאור ע"פ כי תצא

הקטע מסביר את הצלם של זעיר אנפין: הלמיד והמ"ם שבו הן אורות מקיפים, והצדי היא האור הפנימי; הלמיד היא שלושת המוחין המקיפים את האור הפנימי, והמ"ם היא הכתר, האור המקיף הכללי, אור מקיף של האור המקיף.

הערת קה"ת

לקמן פ' תצא לו, ד.

78 ותתן טרף לביתה

"ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה". הפסוק מתפרש כבירור הטוב מן הרע, עבודתה של מלכות.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערתייה:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, טו.

79 בחכמה יבנה בית

"בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן". הבית נבנה, והבירור נעשה, באמצעות חכמה.

Proverbs 24:3 משלי כ"ד:ג'

בְּחָכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבְתוּבוֹנָה יִתְכַּוֵּן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding ;it is established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כד, ג.

80 חכמות נשים בנתה ביתה

"חכמות נשים בנתה ביתה". הפסוק מובא לצד הפסוקים האחרים העוסקים בנוקבא, מלכות, הבונה את הבית באמצעות חכמה.

Proverbs 14:1 משלי י"ד:א'

חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בַּיִתָּה וְאוֹלֶת בְּיָדֶיהָ תִּהְרָסֶנּוּ:

Every wise woman buildeth her house; But the foolish plucketh it down with her hands

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יד, א.

81 ברבות ר"פ שמיני

על פי ההערה, נוסח המדרש הזה מצוטט שם.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת פ' בהעלותך ע' שעה.

82 בחכמה . . אתבירור

בוהר על פרשת פקודי נאמר שכאשר הדבר עלה במחשבה, נבררה ממנו הפסולת, וכך הושלם הנדרש. בהערת קה"ת מציינים כאן את הלימוד שהבירור נעשה בחכמה.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב.

83 ואשים דברי בפיך

"ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך". הדברים שכפה נעשים לכיסוי, לאור מקיף.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

וְאָשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדִי כִסִּיתִיךָ לְנֹטַע שְׁמִימִים וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נא, טז.

84 חקת התורה

"זאת חוקת התורה אשר ציווה הוי"ו". הפסוק מהמאמר על פרשת חוקת שאליו מתייחסים כאן.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לְאֹמֶר דָּבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 הערת קה"ת מפנה לDeuteronomy 21:10-25:19 למילים האלה.

Deuteronomy 21:10-25:19 דברים כ"א:י" - כ"ה:י"ט

פסוקה 12

86 ולהבדיל בין הטמא ובין טהור

"להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תיאכל". הפסוק החותם את דיני הבהמות, שאותו דורש הספרא.

Leviticus 11:47 ויקרא י"א:מ"ז

לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֹּאכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאכַל:

to make a difference between the unclean and the clean, and between the living thing that may be eaten and the living thing that may not be eaten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יא, מז.

87 בין שנשחט רובו של קנה לנשחט חציו

הספרא שואל אם הספוס צריך ללמד את ההבדל בין פרה לחמור, שכבר מפורש, ומשיב שהוא מלמד את ההבדל בין שחיטה ברוב הקנה לשחיטה בחציו, כחוט השערה.

Sifra, Shemini, Chapter 12 7 ספרא, שמיני, פרק יב ז'

88 שמואל אומר שבית דין אינו חייב על הוראה בדבר שגם הצדוקים מודים בו, שכן "זה דבר שאפשר ללכת ולקרוא בבית המדרש". אדמו"ר הזקן מסיק מכך שהלכה מפורשת כלל אינה נקראת הוראה.

Horayot 4a:12 הוריות ד' א"י"ב

אמר רב יהודה אמר שמואל: אין בית דין חייבין עד שיוורו בְּדָבָר שְׁאִין הַצְדּוּקִין מוֹדִין בו. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁהַצְדּוּקִין מוֹדִין בו – פְּטוּרִין. מֵאֵי טַעְמָא? זֵיל קְרִי בִּי רַב הוּא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 13

89 העובר עבירה אחת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, יא.

90 העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד

רבי אליעזר בן יעקב אומר: מי שעושה מצווה אחת קונה לו סגור אחד, ומי שעובר עבירה אחת קונה לו קטגור אחד. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שלדבר האסור יש שורש רוחני, שהחטא מחזק אותו.

Pirkei Avot 4:11 משנה אבות ד' י"א

רבי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר, הַעוֹשֶׂה מְצוּה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ פְּרָקְלִיט אֶחָד. וְהַעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ קַטְגוֹר אֶחָד. תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּתֻרִים בְּפָנֵי הַפְּרָעוֹת. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדֵּלָר אָמַר, כָּל כְּנִסְיָה שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם, סוֹפָה לְהִתְקַדֵּם. וְשֶׁאִינָהּ לְשֵׁם שְׁמַיִם, אֵין סוֹפָה לְהִתְקַדֵּם:

Rabbi Eliezer ben Jacob said: he who performs one commandment acquires for himself one advocate, and he who commits one transgression acquires for himself one accuser. Repentance and good deeds are a shield against punishment. Rabbi Yochanan Hasandlar said: every assembly which is for the sake of heaven, will in the end endure; and every assembly which is not for the sake of heaven, will not endure in the end.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

91 אם תגביה כנשר

"אם תגביה כנשר, ואם בין כוכבים שים קנך, משם אורידך, נאום הוי"ו. הדימוי להתרברבות הנועות של הרע.

Obadiah 1:4 עובדיה א' ד'

אִם-תִּגְבִּיֶּה כְנָשָׁר וְאִם-בֵּין כּוֹכָבִים שִׁים קִנְךָ מִשָּׁם אֲוִרִידְךָ נְאֻם-ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עובדיה א, ד.

92 ועי' המבטשין

הוזהר על פרשת שלח מדבר על הכאה: עץ שאינו בוער באור רב מכים בו עד שהוא מאיר, וכך גם גוף שאור הנשמה אינו מאיר בו. הערת קה"ת מפנה לכאן בנוגע למונח.

Zohar III, 168a זח"ג קסח, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג קסח, א.

93 יתפרדו כל פועלי און

"כי הנה אויביך הוי", כי הנה אויביך יאבדו, יתפרדו כל פועלי און". הדברים מוסבים על הקליפות שמתבטלות מכוח הפסיקות שבתורה שבעל פה.

Psalms 92:10 תהילים צ"ב:י

כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ הִ' כִּי-הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֵאָבְדוּ יִתְפָּרְדּוּ כָּל-פְּעֻלֵי אֹון:

For, lo, Thine enemies, O L-RD, For, lo, Thine enemies shall perish: All the workers of iniquity shall be scattered

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צב, י.

פסקה 14

94 מתניתא מלכתא

רב פפא נותן סימן לזיכרון: "המשנה היא מלכה" (מלְכָתָא), כדי לזכור שההערות על משנה או ברייתא נאמרו בידי רב מלכה. אדמו"ר הזקן לומד מן הביטוי שהתורה שבעל פה היא מלכות.

Ketubot 61b:7-8 כתובות ס"א ב:ז'-ח'

רב פפא אָמַר: מִתְּנִיתִין וּמִתְּנִיתָא — רַב מְלָכָא. שְׁמַעְתָּתָא — רַב מְלָכִיו. וְסִימְנָהּ: מִתְּנִיתָא מְלָכָתָא. מֵאֵי בִינְיָהוּ — אֵיכָא בִינְיָהוּ שְׁפַחוּת. רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר וְכוּ'. הֵינֵנו תִּנָּא קַמָּא! אֵיכָא בִינְיָהוּ דְּמִיטְלָא בְּגוּרִיתָא קִיטְנִיתָא וְנִדְרָשִׁיר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביצה (כח, ב) [ב]. וראה אוה"ת שמות ע' יב בהערה. כתובות סא, ב.

95 מתניתא מלכתא

גם כאן מופיע אותו סימן לזיכרון של רב פפא, "המשנה היא מלכה", כפי שמצוין בהערת קה"ת.

Beitzah 28b:14-15 ביצה כ"ח ב:יד-ט"ו

רב פפא אָמַר: מִתְּנִיתִין וּמִתְּנִיתָא — רַב מְלָכָא. שְׁמַעְתָּתָא — רַב מְלָכִיו. וְסִימְנָהּ: מִתְּנִיתִין מְלָכָתָא. מֵאֵי בִינְיָהוּ? אֵיכָא בִינְיָהוּ שְׁפַחוּת. מִתְּנִי לֹא יֵאמַר אָדָם לְטַבַּח: שְׁקוּל לִי בְּדִינָר בָּשָׂר, אֲבָל שׁוּחַט וּמַחְלֵק בִּינְיָהֶם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

96 ונתן טרף לביתה

"היא קמה בעוד לילה ונותנת טרף לבני ביתה". קראו זאת שוב כמלכות המבררת את הטוב מן הרע.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתִתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לַנְּעָרְתֶּיהָ:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 מה טובו אוהליך יעקב

"מה טובו אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל". הפסוק המצוטט במאמר, שבו מתפרשים "אוהליך" ו"משכנותיך" כלימוד תורה ארעי וקבוע.

Numbers 24:5 במדבר כ"ד:ה'

מה־טבו אוֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

!How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית

רבי אמי אומר שאפילו אם אדם למד רק פרק אחד בבוקר ופרק אחד בערב, קיים את הכתוב "לא ימוש ספר התורה הזה מפִּיךָ". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי ביחס למי שקובעים עתים לתורה.

Menachot 99b:16-17 מנחות צ"ט ב:ט"ז-י"ז

אמר ר' אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות (יהושע א, ח) לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפִּיךָ אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

99 ויקח קרח

"ויקח קורח". הפסוק מן המאמר העוסק באור המקיף של התכלת, שאליו הכוונה כאן.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א'

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִזְחָר בֶּן־קֹהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וָאֲבִירָם בְּנֵי אֶלְיָאֵב וְאֹזֶן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 וזאת המצוה כו' לעשות בארץ

"וזאת המצוה... לעשות בארץ". הפסוק שלפני הפסוק שעליו מבוסס המאמר, המדבר על עשיית המצוות.

Deuteronomy 6:1 דברים ו:א'

וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֲקִים וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם לִלְמַד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

Now this is the commandment, the statutes, and the ordinances, which the L-RD your G-d commanded to teach you, that ye might do them in the land whither ye go over to possess it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 למען תירא כו' לשמור

"למען תירא את הוי' אלקיך לשמור את כל חוקותיו". הפסוק שעליו מבוסס המאמר, המוסיף יראה ושמירה לעשייה.

Deuteronomy 6:2 דברים ו:ב'

לְמַעַן תִּירָא אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹמֵר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה אֹתָהּ וּבְנֶה וּבָנָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְלָמַצוּ וְלָרַכּוּ יָמֶיךָ:

that thou mightest fear the L-RD thy G-d, to keep all His statutes and His commandments, which I command thee, thou, and thy son, and thy son's son, all the days of thy life; .and that thy days may be prolonged

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 אם ה' לא יבנה בית

"אם הוי' לא יבנה בית, שווא עמלו בוניו בו". יש לקרוא זאת על בית אותיות התורה, שצריך להיבנות בידי ה'.

Psalms 127:1 תהילים קכ"ז:א'

שִׁיר הַמַּעֲלֹת לְשִׁלְמֹה אֲסִי־ה' לֹא־יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בּוֹנֵיוּ בּוֹ אֲסִי־ה' לֹא־יִשְׁמְרֵנִי שָׁוְא שְׁקֵד שׁוֹמֵר:

A Song of Ascents; of Solomon. Except the L-RD build the house, They labour in vain that build it; Except the L-RD .keep the city, The watchman waketh but in vain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים קכז, א.

103 אחת שאלתי מאת ה'. שבתי בבית ה'

"אחת שאלתי מאת הוי', אותה אבקש: שבתי בבית הוי' כל ימי חיי". הפסוק במאמר המכנה את אותיות התורה בית.

Psalms 27:4 תהילים כ"ז:ד'

אַחַת שְׁאַלְתִּי מֵאֵת־ה' אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שְׁבֹתִי בְּבֵית־ה' כָּל־יְמֵי חַיִּי לְחַזֹּת בְּנֹעַם־ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ:

One thing have I asked of the L-RD, that will I seek after: That I may dwell in the house of the L-RD all the days of my life, To behold the graciousness of the L-RD, and to visit ear-ly in His temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 ודברי אשר שמתי בפִּיךָ

"ודבריי אשר שמתי בפִּיךָ לא ימוש מפִּיךָ". התורה היא בית הוי' כאשר היא דברו של ה' עצמו בפיו של אדם.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדִבְרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי יִרְעָה וּמִפִּי יִרְעָה אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישעיי נט, כא.

105 ראשי המטות

"ידבר משה אל ראשי המטות... לאמר: זה הדבר אשר צוה הוי'". הפסוק

110 תרעה לדרתא

רבי ינאי הכרזי: אוי לו למי שאין לו חצר, והוא עושה שער לחצר. הגמרא מיישמת זאת על מי שיש לו תורה, אך אין לו יראת שמים.

Shabbat 31b:1 שבת ל"א ב"א

יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו, בהי עייל? מכריז רבי ינאי: חבל על דלית לקה דרתא ותרעא לדרתא עביד. אמר רב יהודה: לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא כדי שיראו מלפניו, שנאמר: "והאלקים עשה שיראו מלפניו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

111 אורייתא בלא דחילו ורחימו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז ת"י. [ומקורו מפסחים (נ, ב) מעל שמים. — כ.].

112 אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא

בתיקון 10: "התורה בלא יראה ואהבה אינה פורחת למעלה", ותורה ומצוות ללא יראה ואהבה אינן יכולות לעלות. אדמו"ר הזקן מוסיף שבלעדיהן הבירור אינו מתרחש.

Tikkunei Zohar 25b:12-14 תקוני זוהר כ"ה ב:י"ב-י"ד

ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא. (נ"א ובהאי נשר) וכתר ביה תליין בני חיי ומוזני. דאיהו מולא דכלהו. ואיהו לא תליא במזלא. ובגין דא אוקמוהו בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. דחסד איהו זכותא. ה' זעירא דמות אדם בה אשתלים יקו"ק והיא (ה') מלכותא קדישא. *איהי מצוה. עשיית פקודין. דאיהי שריא ברמ"ח אברים

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

113 השמים כסאי כו' איהו בית

"השמים כסאי והארץ הדום רגלי; איהו בית תבנו לי?" הכוונה היא לבית העליון, שנבנה באמצעות הביטול שבתפילה.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איהו בית אשר תבנו לי ואיהו מקום מנוחתי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 והבית בהבנותו

"והבית בהבנותו נבנה מאבן שלמה, מסע נבנה". הפסוק שעליו מבוסס הקטע מהזוהר המצוטט.

I Kings 6:7 מלכים א' ו':ז

והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות והגרזן כלי כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו:

For the house, when it was in building, was built of stone made ready at the quarry; and there was neither hammer nor axe nor any tool of iron heard in the house, while it was —.in building

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

במאמר שאליו מתייחסים כאן.

Numbers 30:2 במדבר ל"ב:

וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 תען לשוני אמרתך

"תענינה לשוני אמרתך, כי כל מצותיך צדק". הלשון עונה רק לדבריו של ה'.

Psalms 119:172 תהילים קי"ט:קע"ב

תען לשוני אמרתך כי כל־מצותיך צדק:

Let my tongue sing of Thy word; For all Thy commandments are righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיט, קעב.

107 ששים המה מלכות

"ששים המה מלכות ושמונים פילגשים". הפסוק במאמר שאליו מתייחסים כאן.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח'

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 בכל המקום אשר אזכיר את שמי

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך". הדבר מוסבר במאמר המצוין.

Exodus 20:21 שמות כ':כ"א

מזבח אדמה תעשה לי ובהקת עלי ואת־עלתיה ואת־שלמיה את־צאנה ואת־בקרך בכל־המקום אשר אזכיר את־שמי אבוא אליך וברכתך:

An altar of earth thou shalt make unto Me, and shalt sacrifice thereon thy burnt-offerings, and thy peace-offerings, thy sheep, and thine oxen; in every place where I cause My name to be mentioned I will come unto thee and bless thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ולא תחללו

"ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל". לימוד התורה אינו צריך להותיר מקום ל"אני" שמפסיק.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כב, לב.

115 והבית בהבנותו

רבי שמעון שואל מדוע נאמר "בהיבנותו", כאילו הבית בנה את עצמו: כאשר הדבר עולה ברצונו של הקדוש ברוך הוא, הרצון מתפשט מהמחשבה הנעלמת, נעשה קול ואחר כך דיבור, ואז "הבית בהיבנותו".

Zohar, Noach 40:322-42:335 ספר הזהר, נח מ': שכ"ב-מ"ב: שלי"ה
R. Simeon said: 'Our colleagues are acquainted with a profound mystery concerning these garments.' AND THE WHOLE EARTH WAS OF ONE LANGUAGE AND OF ONE SPEECH. R. Simeon began his discourse with the verse: And the house in its being built, was built of stone made ready at the quarry; and there was neither hammer nor axe nor any tool of iron heard in the house in its being built (I Kings 6, 7). He said: The phrase "in its being built" (behibbonotho) ... implies self-building, as though without the hands

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

116 וכל בניך

"וכל בניך לימודי הוי', ורב שלום בניך". הפסוק המצוטט במאמר.

Isaiah 54:13 ישעיהו נ"ד:י"ג

וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ:

And all thy children shall be taught of the L-RD; and great .shall be the peace of thy children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 א"ת בניך אלא בוניך

"אל תקרי בניך אלא בוניך": תלמידי חכמים בונים. הפסוק מובא טוב בהקשר של התורה כבית.

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א:י"ד

אל תקרי "בניך" אלא "בוניך". "שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין לְמוֹ מְכַשּׁוּלִי". "יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילָךְ שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ". "לְמַעַן אֲחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ. לְמַעַן בֵּית ה' אֶלְקִינוּ אֲבָקְשָׁה טוֹב לָךְ". "ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם".

Great peace have they that love Thy law; and there is no stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxxii. 7). "For my brethren and companions' sakes, I will now say, Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The L-rd will give strength unto His people ; the L-rd will bless His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tosefta Negaim - Machon Mamre (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/9

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק